

ŠIRVINTŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS MERAS

POTVARKIS

DĖL PRITARIMO ŠIRVINTŲ R. MUSNINKŲ ALFONSO PETRULIO GIMNAZIJOS IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMAI

2025 m. balandžio d. Nr.
Širvintos

Vadovaudamasi Ikimokyklinio ugdymo programos gairių, patvirtintų Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2023 m. rugsėjo 4 d. įsakymu Nr. V-1142 „Dėl Ikimokyklinio ugdymo programos gairių patvirtinimo“, 46 punktu,

p r i t a r i u pridedamai Širvintų r. Musninkų Alfonso Petrulio gimnazijos ikimokyklinio ugdymo programai.

Šis potvarkis gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.

Savivaldybės merė

Živilė Pinskiuvienė

Parengė
Švietimo ir kultūros skyriaus vedėja
Rasa Kralikevičienė

SUDERINTA:
Teisės, personalo ir civilinės metrikacijos skyriaus
vedėjo pavaduotoja
Vaida Šeipūnė

Teisės, personalo ir civilinės metrikacijos skyriaus vyr.
specialistė
Rima Nainienė

PRITARTA

Širvintų rajono miesto savivaldybės mero

2025 m.

potvarkiu Nr.

PATVIRTINTA

Širvintų r. Musninkų Alfonso Petrulio gimnazijos
direktoriaus

2025 m.

įsakymu Nr.

MUSNINKŲ ALFONSO PETRULIO GIMNAZIJOS IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

INFORMACIJA APIE ĮSTAIGĄ

ŠVIETIMO TEIKĖJO PAVADINIMAS: Širvintų r. Musninkų Alfonso Petrulio gimnazija

TEISINĖ FORMA: savivaldybės biudžetinė įstaiga

TIPAS: ikimokyklinio ugdymo skyrius

UGDYMOSI KALBA: lietuvių

STEIGĖJAS: Širvintų r. savivaldybė

ADRESAS: Mokyklos g. 10, Musninkai, Musninkų sen., LT-19185, Širvintų raj.

TELEFONAS: +37038245228

ELEKTRONINIS PAŠTAS: rastine@petruliogimnazija.lt

ELEKTRONINĖ SVETAINĖ: <http://www.musninkai.sirvintos.lm.lt/>

POŽIŪRIS Į VAIKĄ IR JO UGDYMĄ(SI)

Siekiamo, kad vaikai užaugtų pasitikintys, besirūpinantys savimi ir kitais, jautrūs kultūrinei ir socialinei įvairovei, komunikabilūs, lanksčiai mąstantys, kūrybingi ir sėkmingai besimokantys. Pirmenybė teikiama vaikų poreikiams ir interesams kartu užtikrinant, kad būtų pasiekti ilgalaikiai vaikų ugdymosi ir raidos tikslai. Vykstant švietimo transformacijai akcentuojamas įtraukusis ugdymas, siekiant besimokančiųjų įvairovės pažinimo. Įgyvendinant įtraukųjį ugdymą, pasirinkta universalus dizaino mokymuisi prieiga, orientuota į kiekvieno vaiko ugdymosi poreikių patenkinimą ir dalyvavimo bendrame ugdymosi procese užtikrinimą, eliminuojant galimus ugdymosi barjerus. Sudarome sąlygas kiekvienam vaikui pagal jo ugdymosi raidos ypatumus ugdytis, plėtoti savo galias ir gebėjimus, gauti reikiamą pagalbą. Kiekvieno vaiko kokybiško ugdymo siekis – mums svarbus įtraukiojo ugdymo idėjos komponentas. Pedagogai siekia nuolat stebėti vaikus, identifikuoti jų gebėjimus ir sudaryti motyvuojančias ugdymosi sąlygas bei ugdymosi aplinkas. Ugdymo(si) procesą praturtiname naudodami

ugdymo(si) priemonės, parinkdami ugdymo būdus, sudarydami bebarjerę ugdymo aplinką, kurią kuria mokytojai, specialistai, įstaigos vadovai.

Veikla grindžiama įsitikinimu, kad vaikai geriausiai vystosi, kai patys renkasi patirties kaupimo būdą, o ugdytojai gerai išmano vaiko raidos dėsningumus ir sudaro sąlygas jiems atsiskleisti. Sudarant programą remtasi Reggio Emilia ugdymo sistemos elementais, kurioje akcentuojamas vaiko iniciatyvumas ir tyrinėjimas, naudojant projektinius metodus ir įvairias išraiškos priemones: įtraukiamos šiuolaikinės technologijos ir inovatyvūs mokymo metodai, siekiant praturtinti ugdymo(si) procesą ir skatinti vaikų kūrybingumą bei smalsumą. Humanistine ugdymo filosofija siekiame vaiko savęs vertinimo, atvirumo patirčiai, mokėjimo įvardinti ir valdyti savo jausmus, poelgius, kurti ir laikytis bendrai priimtų vertybių ir bendravimo normų, partneriškų, draugiškų pedagogo ir vaiko santykių. Siekiame auginti savimi pasitikinčią asmenybę. Remiantis konstruktyvistine raidos teorija ugdymas nukreiptas į vaiko kognityvinę/pažintinę raidą. Pedagogai yra bendrakūrėjai, drauge su vaikais konstruojantys ugdymo(si) patirtis ir erdves. Būdami besimokančiųjų vaidmenyje jie organizuoja aplinką, kurioje galima įgyti daug konkrečių patirčių, suplanuotų taip, kad skatintų savivaldų vaikų mokymąsi tyrinėjant, eksperimentuojant ir savarankiškai pažįstant aplinkas ir pasaulį. Sociokultūrinė raidos teorija nukreipta į visuminę vaiko (sąmonės) raidą. Prioritetinė veiklos kryptis - patirtinio ugdymo koncepciją atliepiantis STEAM sričių (gamtamokslinis, technologinis, inžinerinis, meninis ir matematinis) ankstyvasis ugdymas, kuris yra integruojamas per kasdieninę rutiną, žaidimus, patirtinę veiklą, pačių ir socialinių partnerių organizuojamus projektus.

Vaikų ugdymas(is) grindžiamas šiomis pamatinėmis vertybėmis:

- vaiko orumas – kiekvieno vaiko unikalumo pripažinimas ir puoselėjimas,
- vaiko gerovė – vaiko saugumo, sveikatos, darnos su savimi ir kultūrine, socialine bei fizine aplinka puoselėjimas,
- saviraiškos laisvė – kiekvieno vaiko kūrybiškumo ir laisvės išreikšti save pripažinimas, palaikymas ir skatinimas,
- lygiavertis dalyvavimas – maksimalių sąlygų kiekvienam vaikui dalyvauti bendrame ugdymosi procese sudarymas,
- lygiateisiškumas ir teisingumas – vienodų teisių augti ir ugdytis visiems pripažinimas ir užtikrinimas, nepriklausomai nuo priežasčių, susijusių su lytimi, sveikata, socialine ir kultūrine padėtimi,
- pagarba, tolerancija ir atvirumas įvairovei – atviros, pagarba, empatija ir tolerancija grindžiamos ugdymo(si) aplinkos kūrimas,
- bendruomeniškumas ir pilietiškumas – priklausymo bendruomenei jausmo puoselėjimas, atsakomybės už save ir kitus ugdymasis,
- kultūrinis tapatumas – pagarbos savo šalies kultūrai (gimtajai kalbai, etninei kultūrai, tautos istorijai) puoselėjimas.

VAIKŲ POREIKIAI

Įstaigoje kuriamos sąlygos vaikų kūrybiškumui, saviraiškai, vaikiškam pasaulio suvokimui ir elgesiui plėtotis. Siekiama užtikrinti pagrindinių, kiekvienam vaikui aktualių poreikių tenkinimą ir turtinimą.

1. Žaidimo poreikis – turėti laisvę, pakankamai laiko, erdvės, žaidimo partnerių ir galimybę per bendrus žaidimus kurti vaikų kultūrą. Pripažįstama žaidimo, kaip savarankiškos vaikų veiklos, nelygstama vertė. Nuolat stebėdami ir tinkamoje situacijoje jautriai įsitraukdami į žaidimus, suaugusieji padeda vaikams augintis žaidimo gebėjimus.

2. Saugumo poreikis – jaustis saugiam, gerbiamam, matomam, girdimam, tinkamai globojamam, sulaukti paramos ir pagalbos, kai jos reikia. Ugdant vaikus rūpinamasi ne tik užtikrinti jų saugumą, bet ir juos pačius pagal jų galias įtraukti į rūpinimąsi savo bei kitų saugumu.

3. Draugysčių poreikis – jaustis priimamam, jausti bendrumą, lygiavertiškumą su kitais, kitų paramą, artimumą, turėti vieną ar keletą artimesnių draugų. Sukuriama ugdymo(si) aplinka, skatinanti vaikus tyrinėti ir atrasti, kaip būti, gyventi ir veikti drauge.

4. Komunikavimo poreikis – dalintis su kitais emocijomis, mintimis, idėjomis žodžiu ir nežodinėmis priemonėmis (mimika, judesiu, piešiniu, muzikos kūriniumi ir pan.). Vaikams sudaromos sąlygos išbandyti įvairias komunikavimo su vaikais ir suaugusiais priemonės ir atrasti pagarbaus, veiksmingo bendravimo būdus.

5. Pažinimo džiaugsmo poreikis – smalsauti, tyrinėti, klausinėti, aiškinti(s), kurti ir išbandyti, džiaugiantis naujais atradimais ir gebėjimu pažinti. Taikydami ugdymo(si) procese įgytas patirtis vaikai kuria ir perkuria savo teorijas apie pasaulį.

6. Kūrybinės saviraiškos poreikis – tyrinėti ir atrasti unikalias savo kūrybines galias per įvairias veiklas. Kuriamos ir spontaniškų, ir kryptingų veiklų galimybės, palankios atsiskleisti vaikų interesams, gabumams ir auginti savitą raiškos stilių.

Programa atliepia ir tenkina unikalius kiekvieno vaiko poreikius, tarp jų ir specialiuosius ugdymosi poreikius.

TĖVŲ (GLOBĖJŲ) IR VIETOS BENDRUOMENĖS POREIKIAI

Tėvai (globėjai) - svarbiausi vaikų ugdytojai, kurie yra atsakingi už vaiko gerovę, sveikatą, poreikių tenkinimą bei ugdymą. Įstaigos paskirtis – bendradarbiaujant su šeima ugdyti vaiką, atsižvelgiant į tėvų (globėjų) lūkesčius ir vaikų poreikius. Bendravimas ir bendradarbiavimas su šeima grindžiamas abipusiu supratimu ir atsakomybe, geranoriškumu, pagarba, konfidencialumu, pagalba ir dėmesiu. Tėvai (globėjai) yra nuolatiniai pagalbininkai ugdymo(si) procese, ugdomosios aplinkos kūrime, palaiko tradicijų puoselėjimą, vaikų sveikatos stiprinimą, dalyvauja renginiuose, projektuose. Su tėvais (globėjais) tariamasi dėl vaiko ugdymo(si) tikslų, švietimo pagalbos teikimo, vaikų saviraiškos poreikių tenkinimo, atsižvelgiama į jų lūkesčius. Šeimų lūkesčiai ikimokykliniam vaiko ugdymui nevienodi. Vieniems tėvams (globėjams) svarbus kokybiškas ugdymas atsižvelgiant į vaiko gabumus, kiti tėvai iš darželio labiau tikisi geros emocinės vaiko savijautos, dar kitiems svarbus dėmesys kasdieninių ir socialinių įgūdžių formavimui. Apibendrinus tėvų (globėjų) lūkesčius, ugdymo(si)

procesė svarbi asmeninė kiekvieno vaiko ūgtis, patraukli, žaisminga aplinka, kurioje sudarytos sąlygos vaiko gebėjimų ugdymui, teigiamas mikroklimatas, bendradarbiavimas. Bendravimui naudojame elektroninį dienyną, elektroninį paštą, uždaras „Facebook“ grupes, susitikimus, anketas, individualius pokalbius, atvirų durų dienas. Siekiant įsivertinti tėvų (globėjų) lūkesčius bei pageidavimus atliekami tėvų (globėjų) poreikių, teikiamų paslaugų veiklos kokybės įsivertinimai: anketinės apklausos, individualūs pokalbiai ir (ar) grupinės diskusijos.

REGIONO YPATUMAI IR MOKYKLOS SAVITUMAS

Musninkų Alfonso Petrulio gimnazijoje yra 4 ikimokyklinio ugdymo skyriai: Bartkuškio, Čiobiškio, Kernavės ir Musninkų.

Bartkuškio ikimokyklinio ugdymo skyrius yra Jauniūnų seniūnijoje - Aušros g. 26, Bartkuškis, LT-19159, Širvintų r .

Vietovė pasižymi gamtiniu patrauklumu. Bartkuškio kaime yra Bartkuškio dvaras, parkas, Bartkuškio ir Žabokštos ežerai, vandens tvenkiniai, Musės upės užtvanka, Bartkuškio kopos, pušynas. Šalia įstaigos yra sodas, miškėliai, kaimo bendruomenės sporto aikštelė. Visa tai puiki galimybė ugdytiniams netradicinėje aplinkoje pažinti, tyrinėti, kurti, kaupti patirtį apie supantį pasaulį, skatinti fizinį aktyvumą. Ugdytiniai su šeimomis dalyvauja Bartkuškio kaimo bendruomenės organizuojamuose renginiuose, šventėse, išvykose. Bendradarbiaujama su Bartkuškio senelių namais, kitais Musninkų gimnazijos ikimokyklinio ugdymo skyriais, Širvintų Igno Šeiniiaus viešąja biblioteka, Širvintų policijos komisariatu.

Ugdymo(si) turinio įgyvendinimui ikimokyklinio ugdymo įstaigoje sukurta fiziškai ir emociškai saugi, sveika, estetiška, į vaiką orientuota gupių bei lauko aplinka. Vaikų ugdymas(is) vyksta įstaigos vidaus ir lauko aplinkose, taip pat aplinkose už darželio ribų.

Čiobiškio ikimokyklinio ugdymo skyrius yra Čiobiškio seniūnijoje - Neries g. 23, Čiobiškis, Čiobiškio sen., LT-19194, Širvintų r.

Čiobiškis tai miestelis Širvintų rajone, nutolęs 22 km į pietvakarius nuo Širvintų, įsikūręs prie Neries ir Musės upių santakos. Jis garsėja savo gamtos grožiu, pušynais, kuriuose galima pasivaikščioti ir mėgautis gamta. Nors miestelis nedidelis, tačiau turi nemažai įžymių vietų: Čiobiškio-Padalių keltas per Nerį, Čiobiškio urvas, Musės ir Neries santaka, Čiobiškio dvaro sodyba ir kt. Tai sudaro sąlygas ugdytiniams netradicinėje aplinkoje pažinti supantį pasaulį, skatintina vaikų fizinį aktyvumą. Ugdytiniai su šeimomis dalyvauja Čiobiškio kaimo bendruomenės organizuojamuose renginiuose, šventėse, išvykose.

Ugdymo(si) turinio įgyvendinimui ikimokyklinio ugdymo įstaigoje sukurta fiziškai ir emociškai saugi, sveika, estetiška, į vaiką orientuota grupės bei lauko aplinka. Vaikų ugdymas(is) vyksta įstaigos vidaus ir lauko aplinkose, taip pat aplinkose už darželio ribų. Organizuojamos išvykos, ekskursijos į įvairias lankytinas vietas. Įstaiga bendradarbiauja su kitais gimnazijos ikimokyklinio ugdymo skyriais, organizuojamos bendros šventės. Taip pat bendradarbiaujama su Širvintų Igno Šeiniiaus viešosios bibliotekos Čiobiškio filialu, policijos komisariatu.

Kernavės ikimokyklinio ugdymo skyrius yra Kernavės seniūnijoje - Mindaugo g. 2, Kernavė, LT-19172, Širvintų r.

Kernavės archeologinės vietovės Valstybinis Kernavės rezervatas įkurtas 1989 m., o nuo 2004 metų yra UNESCO Pasaulio paveldo sąraše.

Nuo 1979 m. atliekami archeologiniai tyrinėjimai, kurių metu rastus vertingus daiktus galima pamatyti Kernavės archeologiniame muziejuje. Kernavėje kasmet vyksta Rasos šventė, Liepos 6 d. (tris dienas) vyksta gyvosios archeologijos dienos, kurių metu galima sužinoti ir patirti, kaip žmonės gyveno ir kuo užsiėmė akmens, geležies ir viduriniais amžiais. Susipažinus su Kernavės senove galima išbandyti tų laikotarpių amatus ir saviraiškos formas.

Šalia Kernavės Rudeikiškių kaime įsikūręs „Elnių SPA“, tai edukacija su elniais ir apie juos, įsimintina išvyka į gamtą ir pažintis su gyvūnais, kurios metu pateikiama daug įdomios, vaikams pagal amžių suprantamos informacijos. Taip pat Balto kalno pažintinis takas, kuris prasideda vaizdu į Neries vingį su medine apžvalgos aikštele, įrengta ant Balto kalno skardžio, ant kurio kasmet švenčiama Pavasario lygiadienio šventė, skirta pažymėti astronominių gamtos virsmą. Kernavė garsi piliakalniais: Pilies kalnu, Aukuro kalnu, Mindaugo sosto piliakalniu, Lizdeikos kalnu, Kriveikiškio piliakalniu. Ant Kernavės piliakalnių pasitinkamas Rudens lygiadienis, vyksta baltų vienybės šventė.

Ugdymo(si) turiniui įgyvendinti įstaigoje sukurta fiziškai ir emociškai saugi, sveika, estetiška, į vaiką orientuota grupės aplinka. Ugdytiniai su šeimomis dalyvauja Kernavėje vykstančiose šventėse.

Musninkų ikimokyklinio ugdymo skyrius yra Musninkų seniūnijoje - Mokyklos g. 11, Musninkai, Musninkų sen., LT-19185, Širvintų r.

Musninkai – miestelis Širvintų rajono savivaldybėje, 13 km į pietvakarius nuo Širvintų. Tai nedidelis, bet turtingos istorijos miestelis, kuriame galima rasti daug įdomių lankytinų vietų, tai Šv. Barbaros koplytėlė, Musninkų dvaras, Musninkų piliakalnis. Musninkai garsėja savo kultūrine veikla, vietos bendruomenės rengiamomis šventėmis, kurios stiprina miestelio kultūrinį identitetą.

Ugdymo(si) turinio įgyvendinimui ikimokyklinio ugdymo įstaigoje sukurta fiziškai ir emociškai saugi, sveika, estetiška, į vaiką orientuota grupių bei lauko aplinka. Vaikų ugdymas(is) vyksta įstaigos vidaus ir lauko aplinkose, taip pat aplinkose už darželio ribų. Organizuojamos išvykos, ekskursijos į įvairias lankytinas vietas. Įstaiga bendradarbiauja su kitais gimnazijos ikimokyklinio ugdymo skyriais, organizuojamos bendros šventės. Taip pat bendradarbiaujame su Širvintų Igno Šeiniaus viešąja biblioteka, policijos komisariatu.

MOKYTOJŲ IR KITŲ SPECIALISTŲ PASIRENGIMAS

Vaikus ugdo ikimokyklinio ir priešmokyklinio, meninio ugdymo pedagogai, švietimo pagalbos specialistai (logopedė, socialinė pedagogė, specialioji pedagogė, psichologė) bei mokytojų padėjėjos. Mokytojai ir švietimo pagalbos specialistai kompetentingi, nuolat besimokantys ir tobulinantys kvalifikaciją, kompetencijas. Ikimokyklinio ugdymo skyriaus pedagogės dalyvauja ilgalaikėje „Besimokančių darželio tinklo 2025“ programoje.

Pedagogai ir specialistai bendradarbiauja, įtraukia šeimas organizuojant projektus, akcijas, kūrybines parodas, šventes, patirtines išvykas, edukacijas. Pedagogai inicijuoja ir dalyvauja organizuojant tarptautinius, respublikinius projektus, rengia pranešimus, dalinasi praktine patirtimi metodiniuose renginiuose.

II. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

1. Ugdymo(si) ir priežiūros vienovės principas. Ikimokyklinio ugdymo(si) procesui būdinga ugdymo(si) ir priežiūros vienovė. Kiekviena suplanuota ir nesuplanuota sąveika bei kasdienė rutina yra ugdanti, turtinanti vaiko patirtį. Ilgalaikis, nuolatinis, saugus vaiko emocinis ryšys su mokytoju sukuria prielaidas visavertei vaiko raidai ir ugdymui(si).

2. Vaiko raidos ir ugdymo(si) dermės principas. Ugdymo(si) procese atsižvelgiama į raidos nulemtą vaikų poreikių, patirties ir gebėjimų įvairovę ir skatinama visapusiška vaiko raida – fizinė, emocinė, socialinė, pažinimo, komunikavimo, meninės raiškos.

3. Žaismės principas. Žaismingumas yra viso ikimokyklinio vaikų ugdymo(si) pagrindinis bruožas, neatsiejama tyrinėjimo, eksperimentavimo, fantazavimo, kūrybos dalis, o žaidimas – svarbiausia savarankiška vaiko veikla.

4. Sociokultūrinio kryptingumo principas. Ugdymas(is) yra grindžiamas žmogiškosiomis, tautinėmis ir pilietinėmis vertybėmis, padedančiomis vaikams įsitraukti į supančią kultūrinę aplinką ir didinančiomis atvirumą kultūrinei bei kalbinei įvairovei.

5. Integralumo principas. Siekiama visuminės vaikų raidos, užtikrinamas darnus visų pasiekimų sričių gebėjimų plėtojimas, ugdymo(si) sričių tarpusavio ryšiai, vidinės turinio sąsajos kiekvienoje ugdymo(si) srityje, vaikų veiklos integralumas.

6. Įtraukties principas. Sudaromos sąlygos kiekvienam vaikui ugdytis, plėtoti savo galias, gauti reikiamą pagalbą, patirti sėkmę, atsižvelgiant į ugdymosi poreikių įvairovę.

7. Kontekstualumo principas. Vaikų ugdymas(is) vyksta estetiškuose, į veiklą įtraukiančiuose, vaikų iniciatyvoms atviruose artimiausios socialinės, kultūrinės, kalbinės ir gamtinės aplinkos kontekstuose, siekiama vaikų ugdymo(si) patirčių aktualumo, prasmingumo.

8. Vaiko ir mokytojo bendro veikimo principas. Aplinkos, sąveikos, bendros prasmės kuriamos įsiklausant ir atliepiant vaikų poreikius, interesus, iniciatyvas, nuomonę, drauge priimant sprendimus.

9. Lėtojo ugdymo(si), užtikrinančio gilų įsitraukimą, principas. Vaikai giliai išgyvena ir pajaučia kiekvieną čia ir dabar momentą, kai skiriama pakankamai laiko kasdienei rutinai, tyrinėjimo ar kūrybos procesui, nuostabai ir atradimo džiaugsmui.

10. Reflektyvaus ugdymo(si) principas. Mokytojas drauge su vaiku emocijomis ir veiksmais atspindi vaiko veikimo patirtis. Su vaikais drauge pagal jų gebėjimus apmąstomos vaikų emocijos, veiklos ir jų rezultatai, numatomas tolesnis veikimas. Mokytojai apsvarsto autentiškas vaikų patirtis, veiklos kokybę ir savo pedagoginių sprendimų poveikį vaikų ugdymui(si).

11. Šeimos ir mokyklos partnerystės principas. Mokykla ir šeima (globėjai) bendradarbiauja rengiant Programą, užtikrinant ugdymo(si) tęstinumą ir dermę, kuriant susitelkusią, kartu besimokančią bendruomenę. Tėvai ir mokyklos darbuotojai pasitiki vieni kitais ir veikia dėl vaikų interesų.

III. TIKSLAS, UŽDAVINIAI, UGDYMO(SI) REZULTATAI

Ikimokyklinio ugdymo tikslas – atsižvelgiant į vaikų prigimtines galias, patirtį, poreikius, šeimos ir bendruomenės susitarimus, kurti lanksčius edukacinius kontekstus, įgalinančius vaikus išsiugdyti pasitikėjimo, rūpinimosi savimi ir kitais, kultūrinio ir socialinio jautrumo, komunikavimo, lankstaus mąstymo, kūrybiškumo, mokėjimo mokytis pradmenis.

Uždaviniai:

1. Atpažinti kiekvieno vaiko ugdymo poreikius, kylančius iš asmenybės raidos tarpsnio, individualių raidos ypatumų, prigimtinių gebėjimų visumos ir sociakultūrinės aplinkos.

2. Sukurti vaikų ugdymui pritaikytą, įtraukią, provokuojančią, kūrybišką aplinką, stimuliuojančią vaikų pasitikėjimą savarankiškai veikti ir lanksčiai mąstyti.

3. Įgyvendinti įtraukaus ugdymo organizavimą (UDM) sudarant sąlygas kiekvienam vaikui ugdytis, plėtoti savo galias, gauti reikiamą pagalbą, patirti sėkmę, atsižvelgiant į ugdymosi poreikių įvairovę bei užtikrinti dalyvavimą bendrame ugdymosi procese, eliminuojant galimus ugdymosi barjerus.

4. Organizuoti ugdymą derinant kryptingą mokytojo ir spontanišką vaiko veiklą, taikant patirtinio mokymo(si) metodus (projektus, tyrinėjimus, eksperimentavimą, pažintines išvykas, diskusijas ir kt.), pripažįstant žaidimą ir kasdienį vaiko gyvenimą grupėje kaip neatsiejamą ugdymo dalį.

5. Kurti ir plėtoti pasitikėjimu ir pagarba, aktyvia partneryste grindžiamą tikslingą bendradarbiavimą su tėvais (globėjais), švietimo pagalbos specialistais, socialiniais partneriais.

Ikimokyklinio ugdymo rezultatai yra vaikų raidos ir ugdymosi procese nuosekliai įgyjami bei plėtojami jų pasiekimai: vertybinės nuostatos, žinios bei supratimas ir gebėjimai. Ugdymosi pasiekimai suskirstyti į 18 pasiekimų sričių, kurių visuma laiduoja optimalią visų vaiko potencinių galių ūgtį. Ugdymų sritys siejamos su vaiko pasiekimų sritimis ir vaiko galiomis, siekiant išugdyti besirūpinantį savimi ir kitais, pasitikintį, jautrų socialinei ir kultūrinei įvairovei, lanksčiai mąstantį, kūrybingą, komunikabilų ir sėkmingai besimokantį vaiką.

Pasiekimų sritys:

- ***kasdieniai gyvenimo įgūdžiai*** – asmeniniai valgymo ir mitybos įgūdžiai; kūno švaros ir aplinkos tvarkos palaikymo įgūdžiai; saugaus elgesio įgūdžiai,

- ***fizinis aktyvumas*** – stambiosios motorikos įgūdžiai ir fizinės vaiko ypatybės; smulkiosios motorikos įgūdžiai, rankų ir akių koordinacija,

- ***emocijų suvokimas ir raiška*** – savo jausmų raiška, suvokimas ir pavadinimas; kitų žmonių jausmų atpažinimas ir tinkamas reagavimas į juos; savo ir kitų žmonių jausmų apmąstymas,

- ***savireguliacija ir savikontrolė*** – gebėjimas nusiraminti, atsipalaiduoti; savo dėmesio, jausmų raiškos ir elgesio valdymas; gebėjimas laikytis susitarimų, taisyklių,

- **savivoka ir savigarba** – savo kūno pažinimas; asmeninio tapatumo jausmas ir teigiamas savęs vertinimas; bendrystės su šeima ir grupe jausmas; kalbinio, tautinio ir pilietinio tapatumo jausmas,
- **santykiai su suaugusiaisiais ir bendraamžiais** – gebėjimas užmegzti geranoriškus santykius su kitais vaikais ir suaugusiaisiais; gebėjimas atpažinti ir pripažinti savo ir kitų panašumus bei skirtumus; gebėjimas bendrauti, mokymasis bendradarbiauti, gebėjimas prisidėti prie grupės gerovės kūrimo,
- **aplinkos pažinimas** – socialinės ir kultūrinės aplinkos pažinimas; gamtinės aplinkos pažinimas; pagarba gyvybei ir aplinkai,
- **matematinis mąstymas** – skaičiaus pajauta, samprotavimai apie kiekį ir duomenis; mato pajauta ir išmatuojamų dydžių palyginimas; geometrinių modelių pažinimas,
- **skaitmeninis sumanumas** – gebėjimas tikslingai naudoti skaitmenines priemones; elementaraus skaitmeninio turinio kūrimas; saugus naudojimas išmaniaisiais įrenginiais; veiksmų sekų naudojimas problemoms spręsti,
- **kalbų supratimas** – gebėjimas klausytis ir suprasti kitų kalbėjimą bei reaguoti į nežodinę raišką; gebėjimas suprasti įvairiomis formomis (simboline, garsine, grafine, vaizdine, žodine) perteikiamas prasmės; domėjimasis tekstu, raidėmis ir simboliais; gebėjimas suprasti amžių atitinkančius meninius ir informacinius tekstus,
- **kalbinė raiška** – gebėjimas išreikšti patirtį, jausmus ir mintis, įsitraukti ir plėtoti pokalbį; gebėjimas pasakoti, atpasakoti, apibūdinti, kurti, aiškinti taikant nežodines ir žodines raiškos priemones; gebėjimas komunikuoti paprastomis rašytinės raiškos formomis,
- **estetinis suvokimas** – nusiteikimas estetiniams potyriams ir džiaugsmui; aplinkos, žmonių santykių, meno, savo ir kitų kūrybos grožio pajauta; jautrumas meno raiškos ir kitokios kūrybos įvairovei; jutiminių ir emocinių grožio išgyvenimų prisiminimas, apmąstymas ir dalinimasis su kitais,
- **meninė raiška** – tyrinėjimas ir eksperimentavimas pasitelkiant įvairias menines priemones ir formas; raiška skirtingomis meninėmis priemonėmis ir būdais; menų kalbų vertingumo supratimas, jų aptarimas ir pasirinkimas,
- **kūrybiškumas** – kūrybinių idėjų tyrinėjimas, fantazavimas, spontaniškas išbandymas, atkartojimas; kūrybinių idėjų plėtojimas ir įgyvendinimas (improvizavimas, komponavimas ir interpretavimas); savo ir kitų kūrybos reflektavimas, kūrybinių sprendimų pasirinkimas ir pritaikymas,
- **tyrinėjimas** – domėjimasis, eksperimentavimas, gebėjimas kelti klausimus, numatyti; gebėjimas taikyti įvairius tyrinėjimo būdus ir priemones; gebėjimas atliepti, apmąstyti, aptarti tyrinėjimo procesą ir atradimus,
- **problemų sprendimas** – gebėjimas atpažinti problemą; gebėjimas ieškoti problemos sprendimo būdų ir juos įgyvendinti; gebėjimas atsižvelgti į savo sprendimo pasekmes,
- **gebėjimas žaisti** – gebėjimas žaidime laikytis prisiimto vaidmens; gebėjimas koordinuoti žaidimo veiksmus su kitais žaidėjais; gebėjimas organizuoti žaidimo erdvę; gebėjimas kurti žaidimo siužetą,
- **mokėjimas mokytis** – gebėjimas įsitraukti į dominančią veiklą; pastangos kryptingai veikti įgyvendinant ketinimą ar tikslą; gebėjimas stebėti savo ir bendro veikimo pažangą bei koreguoti procesą; gebėjimas reflektuoti savo veiklos procesą ir rezultatą.

IV. VAIKŲ UGDYMO(SI) KONTEKSTAI

Kontekstas – pedagogo laikinai sukurta mokymosi erdvė su tikslingomis priemonėmis, turinti konkrečią teminę paskirtį. Įstaigos vidaus ir lauko erdvėse, atsižvelgiant į ugdymo aplinkas, kuriami aktualūs ugdymo(si) kontekstai:

1. universalaus dizaino mokymuisi kontekstas – tai lanksti, visiems vaikams prieinama ugdymo(si) aplinka ir veiksmingas procesas, kuriame, nepriklausomai nuo amžiaus, socialinių, kultūrinių, lingvistinių, sveikatos skirtumų, visiems vaikams sudaromos sąlygos žaisti, patirti ir ugdytis. Ugdymo aplinka žadina vaikų emocijas, pagauna dėmesį, panardina į prasmingą vyksmą. Galėdami rinktis alternatyvius tyrinėjimo, pažinimo ir dalyvavimo būdus, vaikai veikia savo tempu, pagal savo galias ir mokosi vieni iš kitų. Galimybė pasirinkti veiklas ir priemones, siekiant numatyto rezultato, skatina turėti savo ketinimą, idėjų, sumanymų, jų kryptingai ieškoti ir pamažu suprasti savo žaidimo ar mokymosi būdus. Vaikai, turintys specialiųjų ugdymosi poreikių, jaučiasi lygiaverčiais dalyviais, visi kartu mokosi vieni kitus pažinti ir veikti žmonių įvairovėje,

2. žaismės konteksto paskirtis – palaikyti kasdinių veiklų žaismingumą, kuriant džiaugsmo bei nuostabos tyrinėjant, išbandant, eksperimentuojant, dalinantis potyrius. Kontekstas atliepia vaiko žaismingą savęs ir pasaulio pajautimą, skatina žaisti judesiais, pojūčiais, emocijomis, kalba, vaizduote, mintimis. Eksperimentuojama veikimu tuščioje ir daiktinėje erdvėje, atrandant, kad žaidimas gali gimti „iš nieko“, mintyse. Palaikomi netikėti vaikų būdai suprasti, tyrinėti, improvizuoti, priimamos „neteisingos“ jų teorijos apie pasaulį, įkvepiančios pratęsti „tiesos“ paieškas. Mokytojas jautriai pastebi žaismę vaikams veikiant, ją atliepia, pratęsia, kokybiškai papildo ir įtraukia kitus vaikus,

3. judraus patirtinio ugdymosi konteksto paskirtis – skatinti vaikų judėjimo džiaugsmą ir kasdienį judrumą, didinti judraus mokymosi galimybes. Įdomias, prasmingas ugdymosi situacijas kuria dialogiška vidaus ir lauko aplinkų jungtis, įrangos mobilumas, pritaikymas tyrinėti judesį, judriais būdais dalyvauti visų ugdymosi sričių veiklose. Panaudojama natūrali ir dirbtinai sukurta, įranga ir priemonėmis papildyta gamtinė aplinka, modeliuojamos vaikus judėti skatinančios iššūkio, saugios rizikos edukacinės erdvės, kuriančios prielaidas subalansuotam ugdymui(si) viduje ir lauke,

4. kultūrinių dialogų kontekstas – kai vaikai ugdymo įstaigoje dalyvauja daugialypiuose kultūriniuose kontekstuose, kurių paskirtis – padėti kiekvienam kurti savo individualų tapatumą, tuo pačiu metu dalyvaujant tiek vaikų subkultūros, tiek artimiausios ir tolimesnių aplinkų kultūrų kūrimo. Mokyklos aplinka yra erdvė nuolatinėms socialinėms ir kultūrinėms sąveikoms bei reiškiniams patirti, pažįstant šeimos, mokyklos grupės, kaimynystės, regiono, etninės grupės ir šalies bei globalaus pasaulio kultūrinius ypatumus ir vertybes. Mokyklos aplinkoje matomi įvairių kultūrų ženklai, simboliai, patiriami papročiai ir elgsenos, išbandomos skirtingos kultūrinės raiškos formos, ugdantis pozityvų požiūrį į įvairovę ir kitoniškumą,

5. kalbų įvairovės konteksto paskirtis – kurti ir palaikyti aplinkos sąlygas, palankias rasti ir plėtoti skirtingiems vaikų komunikavimo būdams, įvairiai žodinei ir nežodinei raiškai, kalbų pažinimui, teigiamoms nuostatoms, susijusioms su kalbų ir jos formų įvairove. Kuriant kontekstą pasinaudojama mokykloje ar grupėje

esama kalbų įvairovė, socialinių tinklų ir skaitmeninių technologijų teikiamomis galimybėmis, kalbų pasaulio pažinimą papildančiomis ir kalbą ugdančiomis vaizdinėmis ir garsinėmis priemonėmis, taip pat kasdienėmis komunikacinėmis situacijomis, kylančiomis vidaus ir lauko aplinkose,

6. tyrinėjimo ir gilaus mokymosi konteksto paskirtis – atliepti prigimtinį vaikų smalsumą, įtraukti juos į aplinkos tyrinėjimą, skatinantį giliau suprasti aplinkos objektus, reiškinius ir jų ryšius, atrasti įvairius pažinimo ir mokymosi būdus. Kuriamas kontekstas kupinas žaismės, atviras iššūkiams, jame daug laisvės vaiko spėliojimams, atsakymų į savo keliamus klausimus paieškoms, tyrinėjimu grindžiamiems sprendimams. Sukurtos vidaus ir lauko edukacinės erdvės, lauko tyrinėjimo laboratorijos, kuriose yra tyrinėjimo objektų, priemonių ir medžiagų, STEAM veiklų, vaikų stebinių fiksavimo priemonių – tai padeda vaikams įsitraukti į ilgalaikius stebėjimus, patirti aplinkos objektų ir reiškinių įvairovę,

7. realių ir virtualių aplinkų konteksto paskirtis – papildyti ir praplėsti realybės kontekstus alternatyviomis skaitmeninėmis galimybėmis, patirti ir pažinti, plėtoti vaikų skaitmeninį sumanumą, informacinį mąstymą. Kuriami realios ir virtualios aplinkos sąveikomis grindžiami kontekstai, aplinkas saikingai ir saugiai papildant skaitmeninėmis priemonėmis bei įranga, prioritetą teikiant patirtiniam realių objektų ir reiškinių tyrinėjimui, kūrybiškumui, socialinėms sąveikoms. Vaikų savivaldį mokymąsi skatinančios skaitmeninės priemonės, įvairiomis vaizdo ir garso įvesties bei išvesties įrangą turinčiomis technologijomis kuriamos galimybės vaikams realioje aplinkoje pamatyti plika akimi nematomus procesus ar reiškinius, perkelti realios aplinkos objektus į skaitmeninę erdvę, tyrinėti taisyklių ir laisvės veikti ribas, spręsti problemas, įveikti iššūkius,

8. kūrybinių dialogų kontekstas – modeliuojant kūrybinių dialogų kontekstą kuriama vaizduotė, smalsumą, nuostabą kelianti aplinka, akcentuojanti patį kūrybos procesą. Vaikai patiria kūrybos laisvę, išgyvena netikėtumą, kūrybos džiaugsmą ir pasididžiavimą įveikus kūrybinius iššūkius. Aplinkų estetika ir įvairovė kuria prielaidas vaikams tyrinėti kūrybinės raiškos galimybes, išbandyti daugiau nei vieną būdą įgyvendinti kūrybinę idėją ar išspręsti problemą, pasirinkti alternatyvias raiškos priemones, improvizuoti, kurti ir perkurti. Dinamišką kūrybos procesą palaiko mokytojas kūrėjas, sudarantis sąlygas vaikui laisvai, spontaniškai veikti.

IV. UGDYMO(SI) TURINYS, PROCESAS, APLINKOS

Programos turinyje numatyta: ugdymo(si) pasiekimų sričių vertybinės nuostatos, esminiai gebėjimai, vaiko pasiekimų ūgtis, išskirta Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų apraše (2024), gebėjimai, žinios, kuriuos vaikas turėtų įgyti iki penkerių (šešerių) metų. Ikimokyklinio ugdymo(si) turinys pateikiamas pagal tai, ko norime pasiekti per tam tikrą amžiaus laikotarpį, kokias vaiko galias ugdome. Išskiriami du amžiaus tarpsniai: 2–3 metų ir 4–5(6) metų. Siekiame 3-iojo ir 6-ojo žingsnio pasiekimų. Kiekvienas vaikas ugdomi savo tempu ir pasiekia optimalų pagal savo potencines galias pasiekimo žingsnį. Kuriant Programos ugdymo(si) turinį vadovautasi požiūriu, skatinančiu modeliuoti ugdymą, kurio centre yra vaikas, o ne mokytojas. Ugdymo procesas organizuojamas taip, kad vaikams būtų sudarytos sąlygos patiems aktyviai veikti, tyrinėti, kurti individualiai, grupelėse bei bendroje grupės veikloje pasirenkant ir išbandant skirtingus veikimo bei mokymosi būdus. Ugdymosi procesas yra atviras vaikų iniciatyvoms, idėjoms, tyrinėjimams, kūrybinei saviraiškai, kuris leidžia atsiskleisti

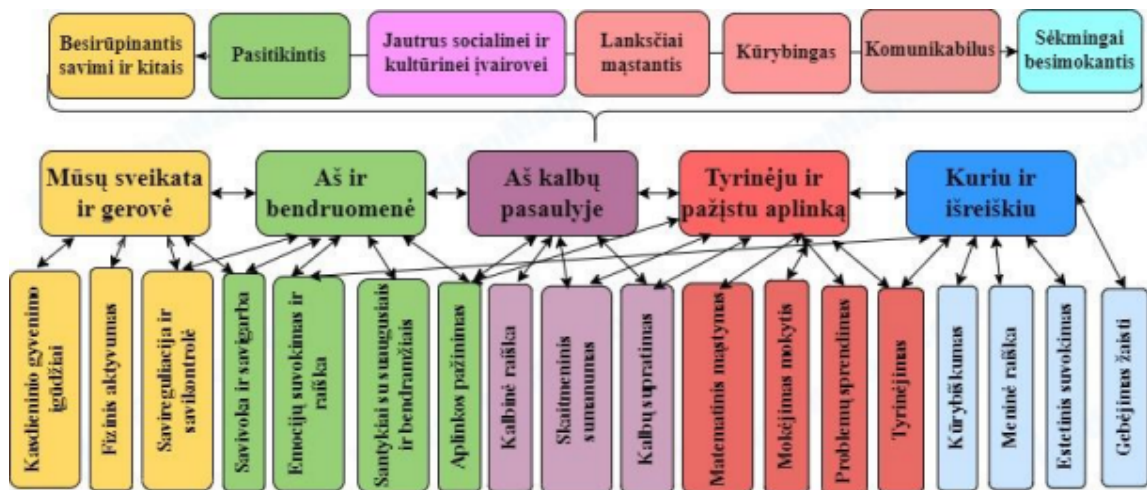
vaikų požiūriui į pasaulį, atrasti ir vystyti savus pasaulio tyrinėjimo ir kūrybinės raiškos būdus. Įstaigos aplinkoje kuriami vaikų emocinį ir fizinį saugumą užtikrinantys ugdymo(si) kontekstai, kurių bendrakūrėjai yra vaikai. Vaikų ugdymas vyksta vidaus ir lauko aplinkose bei už įstaigos ribų.

Programa apima šias vaiko raidą skatinančio visuminio ikimokyklinio ugdymo(si) sritis: „**Mūsų sveikata ir gerovė**“, „**Aš ir bendruomenė**“, „**Aš kalbų pasaulyje**“, „**Tyrinėju ir pažįstu aplinką**“, „**Kuriu ir išreiškiu**“.

Programoje išskirtos keturios ugdymo turinio sudedamosios dalys:

1. Visuminis ugdymas (-sis).
2. Universalus dizainas mokymuisi.
3. Vaiko žaidimas.
4. Patirtinė veikla.

Programoje išskiriamos vaiko galios – pasitikintis, besirūpinantis savimi ir kitais, jautrus kultūrinei įvairovei, komunikabilus, lanksčiai mąstantis, kūrybingas ir sėkmingai besimokantis.

Ugdymo(si) sričių sąsaja su pasiekimų sritimis ir vaiko galiomis.

UGDYMO(SI) SRITIS „MŪSŲ SVEIKATA IR GEROVĖ“

Ugdymo(si) sritis „**Mūsų sveikata ir gerovė**“ apima šiuos turinio aspektus: fizinis aktyvumas, sveikata, mano dienos ritmas, kūno švara ir aplinkos tvarka, saugaus elgesio įpročiai.

Ugdymo(si) srities paskirtis yra plėtoti kasdienes gyvenimo įgūdžius, fizinį aktyvumą, savivoką ir savivarbą, savireguliaciją ir savikontrolę. Ugdymosi veiklos skatina ugdytis emocijų suvokimo ir raiškos, tyrinėjimo, problemų sprendimo, kūrybiškumo, žaidimo, mokėjimo mokytis gebėjimus.

Vaiko pasiekimų vertybinės nuostatos, gebėjimai, aspektai ir ūgtis	Ugdymo(si) gairės
<p>Kasdienio gyvenimo įgūdžiai Vertybinės nuostatos. Domisi, kas padeda augti sveikam ir saugiam. Esminiai gebėjimai. Esant galimybei, renkasi sveikatai palankų maistą, savarankiškai pavalgo, pasirūpina savo kūno švara,</p>	<p>Iki 3 metų vaikai kasdienio valgymo metu mokosi valgyti savarankiškai, naudotis stalo įrankiais ir pasirinkti, su koku stalo įrankiu valgyti skirtingą maistą, turtina žodyną ir žaidžia savarankiškus, kūrybinius</p>

<p>prisideda prie aplinkos tvarkos palaikymo, demonstruoja pradinį saugaus elgesio įpročius, pasako kelias mintis, kaip saugiai elgtis gatvėje, buityje, gamtoje ir su nepažįstamais žmonėmis. (Ikimokyklinio ugdymo pasiekimų aprašas (2024) p. 2-3)</p>		<p>vaidmeninius maisto gaminių žaidimus grupės virtuvėlėje. Pedagogas sudaro sąlygas įvairioms veikloms, padedančioms vaikams ugdytis sveikos gyvensenos nuostatas.</p>
Sveika mityba		<p>4-6 metų vaikai gilina žinias apie sveiką mitybą: klausosi literatūrinių kūrinėlių, žiūri filmukus, diskutuoja, studijuoja sveiko maisto piramidę, mokosi elgesio prie stalo taisyklių. Patys vieni kitiems aiškina, kuris maistas palankus sveikatai, o kuris – ne, savo nuomonę argumentuoja.</p> <p>4-6 m. vaikai ištraukia į sveikų ir skanių gėrimų bei užkandžių gamybą: mokosi suprasti ir patys kurti receptus; plauna, sveria, uosto, dalina, pjausto, maišo, skanauja, pavadina, gėrisi estetiniu įspūdžiu. Pedagogas padeda užsiauginti kai kurių daržovių ir prieskonių grupėje ir darželio kieme. Šiltu dienos metu organizuojamas užkandžiavimas gryname ore darželio teritorijoje.</p>
Maisto įvairovės pažinimas. Elgesys prie stalo.		
2-3 metai	4-5(6) metai	
<p>Suaugusiojo padedamas ruošia maistą: tepa, laužo, mirko. Pradeda tinkamai naudotis stalo įrankiais</p>	<p>Įvardija kelis maisto produktus, kuriuos valgyti sveika, ir kelis, kuriuos vartoti reikėtų saikingai. Išvardija, ko reikia valgyti daugiau, o ko mažiau, kad augtų sveikas, esant galimybei pirmenybę teikia sveikatai palankiems maisto produktams. Valgo savarankiškai, tvarkingai. Aiškinasi, kodėl svarbu valgyti įvairių sveikatai naudingą maistą, iš kur ir kaip jis atsiranda ant mūsų stalo. Savarankiškai serviuoja stalą, valgo tvarkingai, dažniausiai tinkamai naudojami stalo įrankiais.</p>	
Dienos ritmas		<p>Iki 3 metų padedami suaugusiųjų vaikai laikosi veiklos ir poilsio ritmo, mokosi suprasti paveikslėliais sudėliotą savo grupės dienotvarkę.</p> <p>4-6 metų vaikai, skatinami pedagogo ir atsižvelgdami į visos grupės dienos režimą, patys sudėlioja savo dienos ritmą paveikslėliais, dienų su ypatingais įvykiais seką. Drauge kuria dienotvarkės plakatą pavaizduodami veiklą susitartais simboliais, stengiasi jos laikytis. Susikuria įvairių pasisveikinimo, atsisveikinimo ritualų prieš valgymo, pietų poilsio ir pan. laiką.</p>
2-3 metai	4-5(6) metai	
<p>Padedamas suaugusiųjų pratinasi prie grupės ritmo.</p>	<p>Pratinasi laikytis dienotvarkės, supranta jos svarbą. Paaškina, kas vyko, kas dar vyks.</p>	
Kūno švara ir aplinkos tvarka		<p>Vaikai iki 3 metų susipažįsta su higienos reikmenimis, ugdomi kūno priežiūros įgūdžius, kai patys, pedagogo skatinami, drąsinami, pamokomi, padedami, prausiasi veidą, rankas ir nusišluosto, susišukuoja plaukus, nusirengia ir bando tvarkingai sudėti drabužius ir pan. Žaidžia vaidybinius žaidimus imituodami lėlės prausimą, šukavimą, aprenkdami, apaudami ir pan.</p>
Rūpinimasis švara. Tvarkos laikymasis.		
2-3 metai	4-5(6) metai	
<p>Suaugusiojo padedamas naudojasi tualetu, prausiasi ir šluostosi veidą, apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. Padeda į vietą vieną kitą daiktą</p>	<p>Taisyklingai plaunasi rankas. Žino, kaip prižiūrėti dantis po valgio. Žino, kad nesilaikant higienos galima susirgti. Žino netvarkingo elgesio pasekmes. Sutvarko žaislus, su kuriais</p>	

	<p>žaidė. Įvardija, kad negalima šiukšlinti nei namuose, nei lauke, moka rūšiuoti atliekas.</p>	<p>Iki 3 metų vaikai mokosi laikytis tvarkos, kai rūšiuoja daiktus, tvarko žaislus, padedami suaugusiųjų arba savarankiškai pažaidę padeda žaislus į vietą, žino savo persirengimo spintelę, pasiima iš jos ir pasideda daiktus.</p> <p>4-6 metų vaikai žiūri ugdomuosius filmukus, klausosi dainelių, aptaria plakatus apie švarą ir tvarką, diskutuoja. Atlieka įvairius eksperimentus, padedančius suprasti, kodėl reikia laikytis asmens higienos. Dalyvauja sveikatingumo užsiėmimuose su visuomenės sveikatos specialiste. Stengiasi rūpintis drabužių ir apavo švara, asmeninėje persirengimo spintelėje esančių daiktų tvarka. Žaisdami vaidmeninius žaidimus kuria namus, tvarkingai dėlioja daiktus. Stengiasi nešiukšlinti, mokosi šiukšles rūšiuoti, žino rūšiavimo svarbą.</p>
Saugaus elgesio įgūdžiai		Vaikai iki 3 metų drauge su suaugusiuoju
Elgesys au nepažįstamais žmonėmis. Saugus elgesys gatvėje. Saugus elgesys buityje ir gamtoje.		mokosi saugiai žaisti, atsargiai elgtis su buities daiktais ir lauke. Klausydami pedagogo skaitomų ir pasakojamų istorijų,
2-3 metai	4-5(6) metai	apžiūrėdami ir aptardami paveikslėlius su įvairiomis situacijomis, mokosi suprasti, su kuriais žmonėmis ir kodėl bendrauti yra visada saugu, į kuriuos žmones visada galima kreiptis pagalbos pasiklydus, ištikus nelaimę, kaip reikia elgtis, jei visai nepažįstamas žmogus kalbina, siūlo įvairių daiktų, kviečia eiti drauge. Vaikai paaiškina, kokie prisilietimai prie jų kūno yra tinkami ir kokie netinkami, mokosi grupėje saugoti asmeninę erdvę. Saugaus elgesio gatvėje įgūdžių vaikai mokosi nuo 3–4 metų, pažindami šviesoforo spalvas ir kelio ženklus, grupėje ir lauke žaisdami eismo gatvėje žaidimus, mokydamiesi laikytis eismo ženklų ir taisyklių. Vaikai varto knygeles, klausosi istorijų, pasakojimų apie (ne)saugų elgesį gatvėje. Naudoja specialias saugumo priemones – atšvaitus, saugos diržus, šalmsus, liemenes ir kt. ir pasako, kodėl juos nešiodami žmonės yra saugesni. Vartydami knygeles,
<p>Pradedama laikytis susitarimų ir saugiai elgtis lauko aikštelėse. Kartu su suaugusiais ieško grupėje pavojingų vietų, žaidžia judriuosius žaidimus, mokydamiesi saugaus elgesio taisyklių.</p>	<p>Pakomentuoja kelias saugaus elgesio gatvėje ir gamtoje taisykles. Supranta, kodėl nesaugu eiti, važiuoti su nepažįstamu žmogumi ar ką nors iš jo paimti. Žaisdamas, ką nors veikdamas stengiasi saugoti save ir kitus. Paaiškina, į ką kreiptis iškilus pavojui namuose, pasimetus parduotuvėje, pasiklydus.</p> <p>Paaiškina saugaus elgesio su nepažįstamais žmonėmis, buitinais prietaisais, aštriais daiktais ir sveikatai pavojingomis medžiagomis taisykles, įvardija aplinkoje esančias nesaugias vietas. Paaiškina, kad jo kūnas priklauso tik jam, sako „stop“, „ne“ reaguodamas į jo privatumą pažeidžiantį elgesį. Paaiškina, kokių profesijų žmonės gali</p>	<p>apžiūrėdami ir aptardami paveikslėlius su įvairiomis situacijomis, mokosi suprasti, su kuriais žmonėmis ir kodėl bendrauti yra visada saugu, į kuriuos žmones visada galima kreiptis pagalbos pasiklydus, ištikus nelaimę, kaip reikia elgtis, jei visai nepažįstamas žmogus kalbina, siūlo įvairių daiktų, kviečia eiti drauge. Vaikai paaiškina, kokie prisilietimai prie jų kūno yra tinkami ir kokie netinkami, mokosi grupėje saugoti asmeninę erdvę. Saugaus elgesio gatvėje įgūdžių vaikai mokosi nuo 3–4 metų, pažindami šviesoforo spalvas ir kelio ženklus, grupėje ir lauke žaisdami eismo gatvėje žaidimus, mokydamiesi laikytis eismo ženklų ir taisyklių. Vaikai varto knygeles, klausosi istorijų, pasakojimų apie (ne)saugų elgesį gatvėje. Naudoja specialias saugumo priemones – atšvaitus, saugos diržus, šalmsus, liemenes ir kt. ir pasako, kodėl juos nešiodami žmonės yra saugesni. Vartydami knygeles,</p>

	<p>padėti ištikus nelaimei. Žino pagalbos telefono numerį.</p>	<p>klausydami jiems skaitomų pasakojimų, pasakų, žiūrėdami filmukus, mokomąją video medžiagą sužino apie įvairius tykančius artimiausioje aplinkoje ir gamtoje pavojus, daiktus, kurie yra pavojingi jų sveikatai ir saugumui, kas atsitinka, kai su jais žaidžiama. Kasdienių veiklų metu mokosi saugiai elgtis žaisdami kieme, lauke, laikytis susitartų saugaus elgesio taisyklių. Kuriamos žaidybinės situacijos, kurių metu vaikai tampa gydytojais, ugniagesiais, policininkais, žmonėmis, pasiklydusiais miške ar parduotuvėje, ir pan., atlikdami vaidmenis sprendžia susidariusias problemas, įsimena pagalbos telefono numerį.</p>
<p>Fizinis aktyvumas Vertybinė nuostata. Noriai, džiaugsmingai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus. Esminis gebėjimas. Tiksliai ir koordinuotai šliaužia, ropoja, eina, bėga, lipa, išlaiko pusiausvyrą judėdamas, meta, gaudo ir spiria kamuolį, spontaniškai ir tikslingai atlieka kasdienes veiksmus, kuriems būtina akių-rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika, derina judesius poroje, grupėje šokdamas ar žaisdamas. (Ikimokyklinio ugdymo pasiekimų aprašas (2024) p. 3-4)</p>		<p>Iki 3 metų vaikai vaikščioti ir išlaikyti pusiausvyrą mokosi eidami sumažinto ploto paviršiumi (tarp dviejų nubrėžtų linijų ir pan.), įveikdami kliūtis (ką nors peržengdami), lipdami į kalniuką. Judėdami laisvoje erdvėje, žaisdami judriuosius žaidimus, vaikai nuo greito ėjimo pereina prie bėgimo. Pradeda lankstyti ranką per riešą, pratinasi pasukti riešą, apversti plaštaką delnu žemyn, į viršų, mostelėti plaštaka, vis tiksliau atlikdami judesius, kuriuos lavinti padeda savarankiškas valgymas, ko nors vienas ant kito dėliojimas, užsukimas, atsukimas, darinėjimas, įrankių naudojimas. 4-6 metų vaikai juda spontaniškai, atlieka veiksmus su skirtingo dydžio, svorio ar formos priemonėmis, žaidžia įvairius imitacinius bei judriuosius žaidimus, kuriuose lavinami visi pagrindiniai judesiai: šliaužimas, ropojimas, ėjimas, bėgimas, šuoliukai, laipiojimas, pralindimas, metimai, pusiausvyros pratimai. Jie išbando įvairiausių mokytojo demonstruojamus ir pačių atrandamus ėjimo ir bėgimo būdus. 4-6 metų vaikai lavina rankos judesių tikslumą, akies ir rankos koordinaciją dėliodami, konstruodami, verdami, piešdami ir kt. Pedagogogo sudarytos sąlygos, atsižvelgiant į vaikų amžių, leidžia vaikui pažinti savo kūną ir jo galimybes,</p>
<p>Judėjimo džiaugsmo patyrimas. Judesių tikslumo siekimas.</p>		
<p>2-3 metai</p>	<p>4-5(6) metai</p>	
<p>Pastovi ant vienos kojos (3–4 sekundes). Tikslingai skirtingu ritmu eina, apeina arba peržengia kliūtis, eina plačia (25–30 cm) linija. Bėga keisdamas kryptį, greitį, neprarasdamas pusiausvyros. Laikydamasis lipa ir nulipa laiptais pakaitiniu žingsniu. Nušoka nuo laiptelio, atsispirdamas abiem kojomis 1–2 kartus pašoka nuo žemės, peršoka liniją. Meta ir gaudo kamuolį abiem rankomis, spiria kamuolį stovėdamas. Derina akies ir rankos, abiejų rankų, rankų ir kojų judesius: veria ant virvutės dideles sagas, užsega lipdukais batus, ridena kamuolį abiem</p>	<p>Ištvermingas, bėga ilgesnius atstumus. Bėga pristatomuoju ar pakaitiniu žingsniu. Šoka į tolį, į aukštį. Žaisdamas laisvai koordinuotai juda, orientuojasi erdvėje. Dažniausiai vaikščioja, stovi, sėdi taisyklingai. Atpažįsta akivaizdžius ženklus, kurie rodo, kad jo kūnui reikia poilsio ar judėjimo. Veiksmus su smulkiais daiktais atlieka vikriai, tiksliai ir kruopščiai. Tiksliai valdo pieštuką ir žirkles ką nors piešdamas, kirpdamas. Kuria įvairias konstrukcijas, sudėtingus statinius.</p>	

rankomis arba pakaitomis dešine ir kaire ranka.		žadina judėjimo poreikį, skatina fizinį aktyvumą. Organizuojami judrieji ir sportiniai žaidimai, estafetės salėje ir lauke. Kiekvieną rytą atliekamos įvairios muzikinės ir imitacinės mankštelės. Aplinka nuolat papildoma priemonėmis, skatinančiomis fizinį aktyvumą. Sudaromos sąlygos kuo daugiau žaisti ir judėti lauke. Judėjimo džiaugsmą patiria žaidimų aikštelėje laisvai bėgiodami, landžiodami, šokinėdami, laipiodami kopetėlėmis, karstyklėmis, laipteliais, žaisdami žaidimus su įvairiomis sporto priemonėmis (lankais, įvairiais kamuoliais, šokyklėmis ir pan.).
---	--	---

Ugdymo(si) kontekstai.

Judraus patirtinio ugdymo(si). Skatinamas kasdieninis vaikų judrumas. Kuriama ugdymo(si) aplinka leidžia patirti vaikams judėjimo džiaugsmą, yra įkvepianti, kelianti iššūkių, o kartu saugi bei patikima vieta žaisti ir mokytis. Judėjimo įvairovei padidinti naudojama natūrali gamtinė aplinka įstaigos kieme, žaidimų aikštelėje, stadione, parkelyje, kaimo bendruomenės sporto aikštelėje.

Universalaus dizaino mokymui(si). Sukuriamos sąlygos, kuriose visi vaikai, nepriklausomai nuo amžiaus, socialinių, kultūrinių, lingvistinių, sveikatos sutrikimų yra kviečiami, įtraukiami žaisti, atrasti, mokytis, išgyventi sėkmes ir nesėkmes, mylėti ir jaustis mylimi. Sukurta saugi aplinka sudaro galimybes pasitikėti suaugusiais.

Žaismės. Palaikomas kasdieninių veiklų žaismingumas – vaikams sudaromos galimybės įvairiais būdais ir parinktomis priemonėmis tyrinėti, išbandyti, eksperimentuoti, dalintis savo potyriais.

Ugdymo(si) būdai: judrūs improvizaciniai žaidimai, žaidimai su taisyklėmis, imitaciniai pratimai ir kūrybiniai žaidimai, bėgimai, judumo dienos, sveikatinimo renginiai, akcijos, diskusijos, patirtinės edukacinės veiklos, kūrybinės dirbtuvės (pvz. edukaciniai projektai partnerystėje su Visuomenės sveikatos centro atstovais bei įvairių pagalbos tarnybų darbuotojais rengiant prevencines veiklas).

UGDYMO(SI) SRITIS „AŠ IR BENDRUOMENĖ“

Ugdymo(si) sritis „Aš ir bendruomenė“ apima šiuos turinio aspektus:

- kas aš?
- savo emocijų ir elgesio valdymas;
- aš tarp kitų;
- žmonės ir bendruomenės;
- mūsų praeitis, dabartis, ateitis.

Ugdymo(si) srities paskirtis yra plėtoti vaikų savivoką ir savigarbą, emocijų suvokimą ir raišką, savireguliaciją ir kontrolę, santykius su suaugusiais ir vaikais, socialinį ir kultūrinį supratingumą. Ugdymosi veiklos skatina plėtoti tyrinėjimo, problemų sprendimo, kūrybiškumo, žaidimo ir mokėjimo mokytis gebėjimus.

Vaiko pasiekimų vertybinės nuostatos, gebėjimai, aspektai ir ūgtis		Ugdymo(si) gairės
<p>Savivoka ir savigarba Vertybinė nuostata. Pasitiki savimi ir savo gebėjimais, gerbia save ir kitus. Esminiai gebėjimai. Pažįsta savo kūną, pasako, kad yra berniukas (mergaitė), supranta savo augimą ir gebėjimų tobulėjimą, prisistato kitam, komentuoja, kuo domisi, kas patinka (nepatinka), supranta ir gina savo bei kitų teises būti ir žaisti kartu, priskiria save savo šeimai, grupei, įstaigos bendruomenei, žino savo tautybę, tėvynę. (Ikimokyklinio ugdymo pasiekimų aprašas (2024) p. 6-7)</p>		<p>Iki 3 metų skiria save, rodo nuotraukose šeimos narius, grupės draugus. Mokosi papasakoti apie save, atpažįsta savo daiktus, drabužius, žaislus, gali pažymėti pasirinktu simboliu. Stebi save veidrodyje, aiškinasi, kam reikalingos kūno dalys, kuo skiriasi berniukai nuo mergaičių, žaidžia vardų žaidimus.</p> <p>4-6 metų vaikai pradeda tyrinėti judėjimo ir atramos, virškinimo, kvėpavimo, kraujotakos sistemas, vartydami enciklopedijas vaikams, žiūrėdami informacinius filmukus, drauge su pedagogu atlikdami eksperimentus.</p>
Kas aš?		<p>Jaučia savo augimą per didėjančią savarankiškumą kasdienėse veiklose, matuodamiesi išaugtus drabužėlius ar batus, naudodami ūgio matuoklius, žiūrinėdami anksčiau darytas savo nuotraukas. Aktyviai dalyvauja įvairioje veikloje stengdamiesi atskleisti geriausias savo savybes. Apie savo veiklą pasakoja kitiems, rodo, ką nuveikę, džiaugiasi savo pasiekimais.</p>
Kūno pažinimas. Savo augimo, didėjančių galių ir mokymosi tyrinėjimas.		
2-3 metai	4-5(6) metai	
<p>Eksperimentuoja kūno judesiais ir pojūčiais, pavadina 5–6 kūno ir veido dalis, parodo ar pasako, kiek jam metų. Pasako savo vardą ir kas jis yra – berniukas ar mergaitė. Apie save kalba pirmuoju asmeniu, pasako, ką daro, ką turi. Siekia savarankiškumo: „aš pats“. Patogiai jaučiasi įprastoje grupės aplinkoje su pažįstamais suaugusiais ir vaikais. Domisi kitų vaikų žaidimais ir grupės veiklomis.</p>	<p>Išbando naujus būdus tyrinėti savo kūno augimą. Dalinasi stebiniais apie vidinių kūno sistemų veiklos išorinius ženklus (iškvepiamas oras, širdies plakimas ir kt.). Teigiamai vertina savo savybes ir gebėjimus, žaisdamas tyrinėja galimus savo socialinius vaidmenis.</p>	
Žmonės ir bendruomenės		<p>Vaikai iki 3 metų natūraliai per užmegztus emocinius ryšius jaučia savo šeimą kaip bendruomenę. Tyrinėja, atranda ir</p>
Žmonių įvairovės supratimas. Žmonių bendruomenės tyrinėjimas. Tautinio tapatumo ir pilietiškumo jausmas.		
2-3 metai	4-5(6) metai	

<p>Suaugusiojo skatinamas domisi supančios kultūrinės aplinkos simboliais. Teigiamai reaguoja į kita kalba kalbančius vaikus, suaugusiuosius ir grupėje apsilankančius svečius.</p>	<p>Dalyvauja šeimos, grupės ir mokyklos bendruomenės veiklose. Prisideda prie šeimoje, grupėje ar mokykloje priimamų sprendimų.</p> <p>Pasako savo tautybę, šalį, kurioje gyvena, žino savo namų adresą. Tyrinėja savo šalies ir kitų jam įdomių šalių simbolius, kalbą, žemėlapius, žmonių gyvenimo būdą, supranta, kad visi žmonės yra lygūs, pasako keletą šalių panašumų ir skirtumų. Domisi ir dažniausiai laikosi šeimos, grupės, mokyklos, vietinės bendruomenės vertybių ir jam suprantamų pareigų bei teisių.</p>	<p>aiškinasi, kas sieja jų aplinkos žmonių bendruomenių narius, pastebi išvaizdos, aprangos, amžiaus panašumus ir skirtumus. Įsitraukia į pedagogo organizuojamas veiklas, dalyvauja tautinėse ir valstybinėse šventėse. 4-6 metų vaikai pradeda suprasti žmonių panašumus ir įvairovę tyrinėdami, žaisdami, bendraudami gyvai, drauge ką nors veikdami ir kurdami, dalindamiesi patyrimu ir idėjomis su artimiausioje aplinkoje gyvenančiais skirtingo amžiaus, lyties, tautybės, gebėjimų žmonėmis. Aiškinasi savo aplinkos žmonių bendruomenių gyvenimo būdo panašumus ir skirtumus. Pažįsta pagrindinius savo šalies simbolius, tyrinėja šalies žemėlapi, domisi kultūros objektais. Kalbasi apie gimtinę, Tėvynę, domisi tradicijomis, papročiais, šventėmis, dalyvauja jose, įvairiomis dailės priemonėmis vaizduoja matytus vaizdus, komentuoja.</p> <p>Vaikai sužino apie keletą kitų šalių, supranta, kad tiek jie patys, tiek kiti žmonės sudaro skirtingas tautas, kurios gyvena skirtingose šalyse.</p>
<p>Emocijų suvokimas ir raiška</p> <p>Vertybinė nuostata. Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais.</p> <p>Esminiai gebėjimai. Atpažįsta, atliepia, įvardija, aptaria savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis, įprastose ramiose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus. (Ikimokyklinio ugdymo pasiekimų aprašas (2024) p. 4-5)</p>		<p>Iki 3 metų vaikai išreiškia savo jausmus žiūrėdami paveikslėlius, nuotraukas, knygų iliustracijas, filmukus. Žiūrėdami į veidrodį parodo linksmą, liūdną, pikta grimasą.</p> <p>Varto knygeles, kuriose veikėjai yra skirtingos nuotaikos, klausosi skirtingų nuotaukų dainelių, melodijų. Žaidžia žaidimus, kuriuose reikia pasakyti, ką mėgsti, kaip jautiesi, įvardina, kokią emociją mato nupieštame veidelyje (linksmą, pikta, liūdną). Mokosi atsiprašymo ir susitaikymo ritualų.</p>
<p>Savo emocijų ir elgesio valdymas</p>		
<p>Savo poreikių, pomėgių, interesų supratimas ir raiška. Savo emocijų atpažinimas ir raiška.</p>		
<p>2-3 metai</p>	<p>4-5(6) metai</p>	
<p>Pradeda atpažinti, ką jaučia, turi savus emocijų ir jausmų raiškos būdus, pradeda vartoti emocijų pavadinimus. Domisi kito vaiko ar suaugusiojo įvairių emocijų ir jausmų raiška, pastebi aiškiai reiškiamas emocijas, į jas skirtingai reaguoja (pasitraukia šalin, jei kitas piktas; glosto, jei kitas nuliūdęs).</p>	<p>Apibūdina savo emocijas ir jausmus, skirtingus jų raiškos būdus, pakomentuoja emocijas ir jausmus sukėlusias situacijas bei priežastis. Gana tiksliai iš veido mimikos, balso, kūno pozos nustato ir pasako, kaip jaučiasi kitas; pastebi nuskriaustą, nusiminusį ir dažniausiai geranoriškai stengiasi jam padėti. Pradeda</p>	<p>4-6 metų vaikai įsitraukia į žaidimus, įvairias veiklas, kurios padeda patirti ir suprasti, ko nori, ką mėgsta, kas įdomu. Žaidžia žaidimus, kurie skatina atpažinti, tyrinėti, įvardyti. Skirtingais būdais (emocine reakcija, pasirinkimu, piešiniais, žodžiais ir kt.) parodo savo poreikius, pomėgius, interesus. Veikdami įvairiose</p>

	kalbėtis apie tai, kaip jaučiasi ir išreiškia jausmus, kokie emocijų ir jausmų raiškos būdai yra tinkami, kas gali padėti pasijusti geriau, jei esi nusiminęs, piktas.	veiklose, žaidimuose patiria, išreiškia, aiškinasi, diskutuoja, vis geriau atpažįsta bei įvardija savo ir kitų emocijas, jas sukėlusias situacijas bei priežastis.
<p>Savireguliacija ir savikontrolė</p> <p>Vertybinė nuostata. Nusiteikęs valdyti dėmesį, emocijų raišką ir elgesį.</p> <p>Esminiai gebėjimai. Sutelkia dėmesį ir pastangas veiklai, dažniausiai laikosi tvarkos ir susitarimų, bendraudamas su kitais elgiasi mandagiai, stengiasi kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus, įsijaudinęs geba nusiraminti. (Ikimokyklinio ugdymo pasiekimų aprašas (2024) p. 5-6)</p>		Iki 3 metų vaikai domisi patrauklia veikla, gerai jaučiasi grupės aplinkoje. Patys pasirenka žaislus, susiranda žaidimo draugų. Noriai laikosi kasdienės tvarkos ir ritualų. Naudoja žaislus ir priemones, padedančias išreikšti jausmus, stengiasi vartoti žodžius pasakydami, ko nori, o ne vartodami fizinę jėgą. Aptaria, kaip netinkamas vaiko elgesys gali įskaudinti kitą. Įvykus konfliktui eina į nusiramino kampelį, stengiasi surasti konflikto sprendimo būdą. Suaugusiojo paprašyti priima atstumtą vaiką į žaidimą. Džiaugiasi, kai yra giriami, kad laikosi suaugusio susitarimų.
Aš tarp kitų		
2-3 metai	4-5(6) metai	
Yra ramus ir rodo pasitenkinimą kasdiene tvarka bei ritualais. Jeigu kas nepatinka, nueina šalin, atsisako bendros veiklos, ieško suaugusiojo pagalbos. Žaisdamas kalba su savimi, kad sutelktų dėmesį, kontroliuotų veiksmus. Padedamas suaugusiojo įprastose kasdienėse situacijose valdo savo emocijų raišką ir elgesį. Pradeda laikytis jam suprantamų suaugusiojo prašymų ir bendrų susitarimų.	Pats taiko įvairius nusiramino, atsipalaidavimo būdus, siūlo juos kitiems. Siekdamas tikslo, geba atidėti kai kurių norų patenkinimą. Bando susilaikyti nuo netinkamo elgesio provokuojančiose situacijose jas ignoruodamas; vienas ir kartu su kitais ieško taikių išeičių, kad neskaudintų kitų. Stengiasi suvaldyti savo pyktį, įniršį. Supranta susitarimų, taisyklių prasmę bei naudingumą ir dažniausiai savarankiškai jų laikosi. Lengvai priima dienos ritmo pasikeitimus.	4-6 metų vaikai bandydami nusiraminti patys pasirenka ramią, patinkančią veiklą, naudoja nusiramino priemones. Vaikų erzunami nueina šalin bandydami išvengti konflikto. Nepasidalinus vaidmenimis žaidime, bando tartis ir rasti sprendimą be pedagogo pagalbos. Klausydami terapinių pasakėlių, žiūrėdami ugdomuosius filmukus, laideles aiškinasi, kokiais būdais galima sumažinti pyktį, įniršį, išbando įvairius nusiramino būdus. Dovanoja kitam savo pagamintą atviruką su gerumo, padėkos, linkėjimų žodžiais. Žaidžia bendrus žaidimus, laikosi žaidimo taisyklių, veikia šalia kitų atsargiai, netrukdydami, gerbdami kito privatumą, erdvę. Kultūringai bendrauja su kitais, vartoja mandagumo žodžius. Laikosi kartu su kitais sukurtų grupės susitarimų ir tvarkos. Vaikai iki 3 metų mokosi būti ir veikti šalia kitų ir kartu su kitais įsitraukdami į bendrus žaidimus ir veiklas grupelėje. Bendrose veiklose vaikai ugdomi jautrumą kito
<p>Santykiai su suaugusiais ir bendraamžiais, socialinis ir kultūrinis supratingumas.</p> <p>Vertybinė nuostata. Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais ir bendraamžiais.</p> <p>Esminiai gebėjimai. Pasitiki mokytojais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdienėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai dalinasi savo mintimis, žino, kaip elgtis su nepažįstamais suaugusiais. Geranoriškai elgiasi su bendraamžiais, natūraliai priima kitų skirtumus, draugauja bent su vienu vaiku, supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems. (Ikimokyklinio ugdymo pasiekimų aprašas (2024) p. 8-9)</p>		

Ryšiai tarp vaikų ir jautrumas kito poreikiams. Panašumų ir skirtumų tyrinėjimas. Skirtybių priėmimas ir lygiavertis dalyvavimas		<p>poreikiams: mokosi suprasti, ką jaučia, ko nori kitas, bando atliepti kito jausmus ar norus. Žaidžia siužetinius žaidimus, kuriuose mėgdžioja suaugusiųjų buitinius veiksmus, savaip juos sudėliodami į siužetą ir palydėdami girdėtais žodžiais bei intonacijomis. Patys susiranda žaislus, naudoja žaislus-pakaitalus, nemėgsta, kad suaugusysis siūlytų žaidimo veiksmų seką, bet džiaugiasi pagyrimu, leidžiasi įtraukiami į žaidimą, gali kalbėtis apie tai, kas žaidžiama. Bendrose veiklose ugdomi jautrumą kito poreikiams: mokosi suprasti, ką jaučia, ko nori kitas, bando atliepti kito jausmus ar norus.</p> <p>4- 6 metų vaikai patys inicijuoja bendrus žaidimus ar veiklas, siūlo ir derina veiklos idėjas, veiksmus, siužetą, susikuria veiklos ir elgesio taisyklės, padeda, paremia vienas kitą, tariasi. Žaisdami, bendraudami, kartu kurdami tyrinėja, kuo jie panašūs į kitus ir kuo skiriasi nuo kitų vaikų ir suaugusiųjų, imituoja, išbando suaugusiųjų darbus, atitinkamoms situacijoms tinkančius elgesio būdus. Kalbasi su pedagogu apie savijautą, kuo naudingos elgesio taisyklės, kodėl būtina jų laikytis, kas nutinka, kai jos pažeidžiamos. Praneša suaugusiam apie netinkamą kito vaiko elgesį ir laukia atsakymo, nustatytų taisyklių patvirtinimo. Pasipasakoja suaugusiam ar bendraamžiui apie savo rūpesčius ir džiaugsmus, išsako savo nuomonę. Vaikai ugdomi bendravimo įgūdžius veikdami daugiakultūrinėje aplinkoje, toleranciją kitokios išvaizdos ir gebėjimų žmonėms. Mokosi atpažinti patyčias ir būdus, kaip jų išvengti, gerbti, toleruoti ir priimti kita kalba kalbantį, kitaip besielgiantį, mažiau gebantį vaiką.</p>
2-3 metai	4-5(6) metai	
<p>Drąsiai išbando ką nors nauja, ramiai stebi nepažįstamus žmones, kai šalia yra juo besirūpinantis suaugusysis. Ieško bendraamžių draugijos. Siekia veikti savarankiškai, tikisi savo iniciatyvų palaikymo, pagyrimo. Mėgdžioja, tačiau žaidime savaip pertvarko suaugusiųjų veiksmus, žodžius, intonacijas. Trumpam įsitraukia į bendrą žaidimą, pakaitomis su kitu vaiku žaidžia tuo pačiu žaislu. Pradedą suprasti, kuris daiktas yra jo, kuris – kito, o kuriuo naudojama bendrai.</p>	<p>Stengiasi geranoriškai, pagarbiai, mandagiai bendrauti su pažįstamais ir nepažįstamais suaugusiais bei vaikais. Palaiko ilgalaikę draugystę mažiausiai su vienu vaiku. Supranta, koks elgesys yra priimtinas ar nepriimtinas kitiems ir kodėl. Rodo iniciatyvą susikalbėti ir bendradarbiauti su kitais. Kasdienėse situacijose bando tinkamu būdu išsakyti priešingą nei suaugusiojo ar kito vaiko nuomonę, aiškinasi, tariasi. Pradedą tarpininkauti kitiems vaikams, jiems sprendžiant tarpusavio nesutarimus. Domisi socialiniais ir kultūriniais skirtumais tarp vaikų, jų šeimų ir natūraliai juos priima. Parodo supratimą ir pagarbą kitokiai išvaizdai, kitokiam požiūriui, kitai kultūrai. Supranta, kad gyvendamas grupėje turi susitarti dėl visiems priimtino elgesio. Suvokia savo veiksmų akivaizdžias pasekmes sau, kitiems ir visai grupei.</p>	
Aplinkos pažinimas		<p>Vaikai iki 3 metų laiko tėkmę pajaučia sąsajoje su savo veikla (kiek laiko užtrunka kažką padaryti) ir gyvenimo ritmu (ką aš veikiu per dieną). Laiko tėkmę vaikai geriau supranta eksperimentuodami su skirtingos trukmės muzikinėmis atkarpomis, 1, 5, 10 minučių smėlio laikrodžiais (ką galiu nuveikti, kol skambės</p>
<p>Vertybinių nuostata. Nori pažinti ir suprasti aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja.</p> <p>Esminiai gebėjimai. Pažįsta jam suprantamus socialinius, kultūrinius ir gamtos objektus bei reiškinius, juos įvardija ir apibūdina, žinojimą pritaikydamas žaidimuose ir kitose veiklose. (Ikimokyklinio ugdymo pasiekimų aprašas (2024) p. 9-10)</p>		

<p>Mūsų praeitis, dabartis, ateitis Laiko tėkmės pajauta. Praeitis, dabartis, ateitis kaip asmeniniai, šeimos ir bendruomenės pokyčiai. Šaltinių, pasakojančių apie praeitį ir būsimą ateitį, tyrinėjimas.</p>		<p>muzika, ištekės smėlis); paros trukmę ir laiko tėkmės per parą nuoseklumą patiria dėliodami savo veiklos per dieną paveikslėlius.</p>
<p>2-3 metai</p> <p>Atpažįsta ir reaguoja į netolimoje praeityje vykusius šeimos ar grupės įvykius, užfiksuotus nuotraukose, įrašuose ir kt. Natūraliai įsitraukdamas į kasdienes, rutininius įvykius ir veiklas, parodo, kad žino paros dalių seką ir jaučia veiklų trukmę (vyko ilgai ar trumpai).</p>	<p>4-5(6) metai</p> <p>Pradeda suvokti praeitį, dabartį, ateitį: pasako, ką veikė vakar, ką veikia šiandien, ką veiks rytoj; sudėlioja dienos ar ilgesnio laikotarpio įvykius chronologine seka. Samprotauja apie tai, kaip žmonės gyveno, ką dirbo seniau, kokie daiktai buvo naudojami, kaip jie pasikeitė, kaip atrodo dabar. Vartoja savaitės dienų pavadinimus, žodžius praeičiai, dabarčiai, ateičiai apibūdinti.</p>	<p>4-6 metų vaikai kalbėdamiesi, ką veikė per dieną, savaitę, pradeda pavadinti paros dalis (rytas, diena, vakaras, naktis), savaitės dienas, pasako, ką veikė vakar, ką veikia šiandien, ką veiks rytoj. Vaikai laiko tėkmės bei asmeninių ir bendruomenės pokyčių per tam tikrą laiką supratimą plėtoja patirdami, aiškindamiesi, tyrinėdami savo ir juos supančių žmonių gyvenimą čia ir dabar, netolimoje ir tolimoje praeityje, numatydami gyvenimo pokyčius ateityje. Įvairiais būdais kuria savo asmeninę gyvenimo ir augimo istoriją. Išbando, lygina, komentuoja dabarties, praeities, ateities žaidimus, buitines darbus, keliavimo būdus ir priemones. Vaikai su pedagogu ieško informacijos įvairiuose šaltiniuose apie senovės ir dabarties daiktus, juos lygina, komentuoja. Dalyvaudami tradicinėse ir valstybinėse šventėse, klausydami skaitomų istorinių pasakojimų, žiūrėdami pažintinius filmukus, lankydami muziejuose, pilyse, sužino apie kai kuriuos Tėvynės istorijai svarbius įvykius ir žymius veikėjus. Vaikai atpažįsta liaudies dainas ar kitą tautosaką, žmonių sukurtą praeityje.</p>

Ugdymo(si) kontekstai.

Universalaus dizaino mokymui(si). Kuriama situacijų ir priemonių įvairovė, kad būtų pašalintos mokymosi kliūtys, kad kiekvienas vaikais atsivertų ir jaustųsi saugus.

Žaismės. Palaikomi netikėti vaikų būdai suprasti, tyrinėti, improvizuoti.

Kultūrinių dialogų ugdymo(si) kontekstai. Kuriama tokia aplinka, kurioje vaikas gali atskleisti ir kurti savo individualų tapatumą. Tyrinėdami ir dalyvaudami bendruomenės kultūriniuose renginiuose perima pagrindinių Lietuvos valstybinių švenčių tradicijas, jas pritaiko ir puoselėja artimiausioje aplinkoje.

Ugdymo(si) būdai: edukacinės išvykos į muziejus, bendri kultūriniai renginiai, naratyviniai ir siužetiniai vaidmenų žaidimai, socialinių istorijų kūrimas, atradimų stotelės, žemėlapių kūrimas (pvz. tarptautiniai projektai skatinantys tarpkultūrinius dialogus).

UGDYMO(SI) SRITIS „AŠ KALBŲ PASAULYJE“

Ugdymo(si) sritis „**Aš kalbų pasaulyje**“ apima žodinės ir nežodinės kalbos supratimą, kalbinę raišką, kalbų įvairovės suvokimą ir kalbinės tapatybės formavimąsi.

Ugdymo srities paskirtis yra plėtoti kalbų supratimą, kalbinę raišką, skaitmeninį sumanumą, meninę raišką, aplinkos pažinimą. Ugdymo(si) veiklos skatina ugdytis tyrinėjimo, problemų sprendimo, kūrybiškumo, mokėjimo mokytis, emocijų suvokimo ir raiškos, žaidimo gebėjimus.

Vaiko pasiekimų vertybinės nuostatos, gebėjimai, aspektai ir ūgtis		Ugdymo(si) gairės
<p>Kalbos supratimas Vertybinė nuostata. Domisi žodiniais ir nežodiniais komunikavimo būdais, yra nusiteikęs išklausti ir suprasti kitą. Esminiai gebėjimai. Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, įvairiomis formomis, būdais ir priemonėmis perteikiamas prasmės, amžių atitinkančius įvairaus pobūdžio tekstus. (Ikimokyklinio ugdymo pasiekimų aprašas (2024) p. 14-15)</p>		<p>Iki 3 metų vaikai ugdomi kalbos suvokimo gebėjimus, bendraudami su suaugusiais ir kitais vaikais. Jie atkreipia dėmesį į kalbėjimą, plečia pasyvų ir aktyvų žodyną, girdėdami suaugusiojo kalbą, intonaciją. Vaikai ugdomi foneminę klausą, mokosi sutelkti dėmesį, kalbėti pačiam, dalyvauti dialoge. Reaguoja išgirdę kitų kreipimąsi, kalbinimą, klausinėjimą, prašymą. Supranta savo ir artimųjų vardus, paprastus klausimus ir prašymus, artimiausios aplinkos daiktų, reiškinių ir veiksmų pavadinimus. 4-6 metų vaikai pradeda aktyviau įsitraukti į bendravimą su pedagogu ir kitais vaikais veiklas, kalbos garsų žaidimus, eilėraščių, dainų, pasakojimų, pasakų klausymąsi, plėtoja kalbos supratimą, aiškinasi žodžių prasmę, turtina žodyną. Vaikai kalbos supratimą plėtoja gaudami informaciją ir kitais pojūčiais: vaizdu, lytėjimu, uosle, ragaudami. Susieja išgirstą žodį su daiktu, reiškiniu ar veiksmu. Domisi ženklais, simboliais ir rašytiniais ženklais. Kartu su pedagogu varto knygeles, žaidžia įvairius kalbinius, kortelių žaidimus. Dalyvauja pokalbiuose apie jiems įdomius daiktus, reiškinius, poelgius, nutikimus. Klausinėja apie tai, kas įdomu, diskutuoja tarpusavyje ir su pedagogu. Kuria ir pasakoja nesudėtingus tekstus. Domisi įvairiais leidiniais, suvokia jų skirtumus, paaiškina paskirtį. Vaikai imituoja skaitymą, domisi abėcėlės raidėmis, pastebi žodžius, prasidedančius ta pačia raide, supranta, kad garsas siejamas su raide, ir kad raidės turi savo pavadinimą bei specifinę grafinę raišką.</p>
<p>Žodinės ir nežodinės kalbos supratimas Klausymas. Rašytinės raiškos ir vaizdinės informacijos suvokimas.</p>		
2-3 metai	4-5(6) metai	
<p>Trumpam susikaupia klausydamas suaugusiojo ar kitų vaikų; supranta ir reaguoja į dažnai vartojamus veiksmų ir ypatybių pavadinimus, 3–4 žodžių sakinius, klausimus, kurie prasideda žodžiais: „kas“, „ką“, „kur“, „kiek“, du vienas paskui kitą sekančius prašymus; greitai mokosi naujų žodžių. Reaguoja į išgirstus ritmo darinius, intonavimą, supranta kūno kalbą, mimiką, dažnai naudojamų gestų, simbolių paveikslėlių, ženklų prasmę. Varto knygeles, skiria paveikslėlius nuo teksto, klausia, kas parašyta, arba prašo paskaityti, geba sieti paveikslėliuose vaizduojamus objektus su konkrečiais aplinkos daiktais. Stengiasi išklausti trumpus skaitomus, pasakojamus ar dainuojamus tekstus, girdėto kūrinio prasmę atskleidžia</p>	<p>Klausosi draugų ir savo kalbos įrašų; supranta pajuokavimus, dviprasmybes, erzinimus, dažnai girdimus frazeologizmus, humoro elementus, pradeda suprasti kai kurių žodžių ar frazių perkeltinę reikšmę; supranta keletą artimiausioje aplinkoje vartojamų kitos kalbos žodžių. Atpažįsta, kokie integruoti raiškos būdai ir priemonės buvo panaudoti perteikiant jausmą, idėją ar mintį. Supranta, kad raštas yra sistema, turinti taisykles; suaugusiojo skaitomą tekstą knygoje seka akimis ar pirštu iš kairės į dešinę, iš viršaus į apačią; supranta, kad garsai ir raidės sudaro žodį, atpažįsta nuo kelių iki keliolikos abėcėlės raidžių; pradeda skirti paprastos garsinės sandaros žodžius sudarančius garsus, skiemenis. Domisi įvairiais rašytiniais tekstais, iš</p>	

vaidindamas, žaisdamas ar pasakydamas keletą žodžių	ilustracijų ir vieno kito atpažįstamo žodžio supranta jų siužetą; supranta jam skaitomų sudėtingesnių tekstų turinį, įvykių eigą, numato, kas tekste galėtų įvykti toliau.	
Kalbų įvairovės suvokimas ir kalbinės tapatybės formavimasis Vertybinė nuostata: domisi pasakojimais apie kitas šalis, įvairių kultūrų ženklais, simboliais, kalbomis bei skirtinga kalbine raiška (bendrine kalba, tarmėmis). Esminiai gebėjimai: klausosi ir supranta kalbų įvairovę, formuojasi kalbinę tapatybę, mokosi atpažinti skirtingas kalbas, tarmes, pažinti įvairias kultūras. Siekdamas suprasti ir perduoti informaciją pasitelkia neverbalinę kalbą, mimikas, gestus, aplinkos objektus.		Vaikai iki 3 metų pedagogo skatinami domisi skirtinga kalbine raiška (bendrine kalba, tarmėmis), skirtingomis kalbomis ir kultūromis. Varto knygeles, parašytas įvairiomis kalbomis, klausosi garso įrašų (dainelių, eilėraščių, pasakojimų) įvairiomis kalbomis. 4-6 metų vaikų smalsumą sužadina ir juos įtraukia pedagogo inicijuojamos veiklos, kurių metu gyvai arba nuotolinėmis priemonėmis bendraujama su vaikais ar suaugusiais, kalbančiais kitomis kalbomis ar lietuvių kalbos tarmėmis. Padedami pedagogo mokosi taikyti kompensacines kalbos supratimo ir kalbos raiškos strategijas: siekdami suprasti ir perduoti informaciją pasitelkia neverbalinę kalbą, mimikas, gestus, aplinkos objektus. Vaikai noriai įsitraukia į mokytojo siūlomus kiekvienai kultūrai autentiškus kalbinius žaidimus (mįsles, juokavimus, skaičiuotes, greitakalbes ir kt.). Žaisdami vaidmenų, naratyvinius, stalo ir žodžių žaidimus, įsitraukdami į kūrybines ir kitokias aktyvias veiklas su kitomis kalbomis kalbančiais bendraamžiais, bendraudami su svečiais, jungdamiesi į tinklus su kitų šalies regionų ir kitų šalių vaikais, klausydamiesi skaitomų istorijų, skaitydami knygutes dviem ar keliomis kalbomis, žiūrėdami filmukus.
2-3 metai	4-5(6) metai	
Matydamas įvairių kultūrų ženklus, simbolius, girdėdamas įvairias kalbas, vartydamas įvairiomis kalbomis parašytas knygeles domisi kultūrų ir kalbų įvairove.	Ugdosi kalbų įvairovės suvokimą ir formuojasi kalbinę tapatybę, mokosi atpažinti skirtingas kalbas, suprasti kita kalba kalbančiųjų intencijas.	
Kalbinė raiška Vertybinė nuostata. Nusiteikęs kalba ir kitomis komunikavimo priemonėmis bendrauti su kitais, išreikšti savo patirtį, jausmus, mintis ir emocijas. Esminiai gebėjimai. Naudodamas žodines ir nežodines raiškos priemones, dalinasi savo patirtimi, jausmais, mintimis, įsitraukia į pokalbį ir jį plėtoja, pasakoja, atpasakoja ir kuria paprastas istorijas, kopijuoja aplinkoje matomus žodžius, parašo savo vardą. (Ikimokyklinio ugdymo pasiekimų aprašas (2024) p. 15-17)		Iki 3 metų vaikai mėgdžiojimu, skiemenų ar žodžių pakartojimais, veiksmiais, mimika dalyvauja paprastuose žodiniuose žaidimuose. Pedagogo padedami, kartoja girdėtus trumpus kūrinėlius, dalyvauja pokalbiuose, kelių žodžių vientisiniais sakiniais kalba apie save, savo norus, poreikius, išgyvenimus, pasakoja apie tai, ką mato ir girdi, vartoja paprastas mandagumo frazes. Poreikį bendrauti, išreikšti norus ir mintis skatina dienos įvykių ir veiklų aptarimas. Vartydami knygeles ir supančioje aplinkoje pastebi esančias raides, žodžius,
Kalbėjimas. Bendravimas ir komunikacija. Rašytinė raiška.		
2-3 metai	4-5(6) metai	

<p>2–3 žodžių vientisiniais sakiniais kalba ir klausinėja apie tai, ką mato ir girdi, apie aplinkos objektus, jų savybes, įvykius; inicijuoja pokalbius, kreipdamasis į suaugusįjį ar vaiką, atsako į paprastus klausimus; vartoja kelias dažniausias mandagumo frazes; taisyklingai vartoja kai kurias gramatines formas.</p> <p>Domisi laidomis, animaciniais filmais vaikams, skatinamas kalba apie juos; suaugusiojo padedamas kartoja girdėtus eiliuotų tekstų ar dainų fragmentus; išskiria didžiausią įspūdį palikusius pasakojimo epizodus, labiausiai patikusius veikėjus, jų veiklas.</p> <p>Stebi ir mėgdžioja rašančius suaugusiuosius: imituoja, brauko, keverzoja, piešinėja, palikdamas ženklus.</p>	<p>Atsižvelgdamas į bendravimo tikslą ir situaciją, išsako savo patirtį, norus, svajones, pasiūlymus, svarstymus, aiškinasi, diskutuoja; vartoja mandagumo ir vaizdingus žodžius (sinonimus, antonimus ir kt.); klausinėja apie tai, ką išgirdo, matė, pajautė, sužinojo, sprendžia problemas; tinkamai pradeda, plėtoja, keičia ir baigia pokalbį; bando komunikuoti su kitakalbiu vaiku, suaugusiuoju.</p> <p>Kuria, pasakoja istorijas pagal paveikslėlių seką, nuosekliai paminėdamas pagrindinius įvykius, atpasakoja girdėtas istorijas, pritaiko girdėtų siužetų fragmentus žaidimų scenarijuose, meninėje veikloje; keliais būdvardžiais apibūdina istorijų veikėjus; perpasakoja informaciją iš įvairaus žanro knygų.</p> <p>Kopijuoja aplinkoje matomus žodžius, spausdintinėmis raidėmis rašo savo vardą, kelis žodžius.</p>	<p>simbolių. Pedagogas paskatinti išbando įvairias rašymo priemones.</p> <p>4-6 metų vaikai bendravimo gebėjimus ugdo kartu su pedagogu ir bendraamžiais skaitinėdami knygas, kalbėdamiesi apie skaitomas ar pasakojamas istorijas, diskutuodami apie atliktą veiklą, patirtą nuotyki, žiūrėtą filmą, girdėtą pasaką, pasakodami istorijas, kurdami pasakojimus, kalbėdamiesi apie tai, ką norėtų patirti ir veikti. Rodydami augantį domėjimąsi ženklais, simboliais, vėliau ir rašytiniais ženklais įsitraukia į veiklas, susijusias su simboliu ir rašytine raiška, kopijuoja ženklus, žodžius, nesudėtingus sakinius.</p>
<p>Skaitmeninis sumanumas</p> <p>Vertybinė nuostata. Nusiteikęs pažinti, išbandyti ir saugiai naudoti aplinkoje esančias skaitmenines technologijas.</p> <p>Esminiai gebėjimai. Geba pažinti ir naudoti lengvai valdomas skaitmenines priemones, kurti elementarų skaitmeninį turinį, sudaryti kelių vienas po kito einančių veiksmų programas. (Ikimokyklinio ugdymo pasiekimų aprašas (2024) p. 12-14).</p>		<p>Iki 3 metų vaikai mokosi sutelkti dėmesį ir klausytis, žaisdami suaugusiojo inicijuojamus garsų žaidimus, klausydamiesi įvairių aplinkos garsų, ritmų, eilėraščių, dainelių gimtąja ir kitomis kalbomis. Domisi įvairiomis rašymo, vaizdinės informacijos pateikimo priemonėmis, galimybe palikti ženklus popieriuje, ekrane, kitose priemonėse, varto knygeles, rodo į paveikslėlius, tyrinėja kitą vaizdinę informaciją.</p> <p>4-6 metų vaikai įsitraukia į pedagogo inicijuojamas veiklas, kurių metu gyvai arba</p>
<p>2-3 metai</p>	<p>4-5(6) metai</p>	
<p>Žodžiais, garsažodžiais, veiksmais parodo kasdinių darbų ir veiklų atlikimo žingsnių</p>	<p>Mokytojo prižiūrimas pasirenka ir naudoja pagal amžių tinkamas interneto svetaines, programėles, kad</p>	

eiliškumą, atlieka mokytojo ar kitų vaikų sakomas komandas.	galėtų atlikti projektines veiklas, kūrybines užduotis.	nuotolinėmis priemonėmis bendraujama su vaikais ar suaugusiais. Rašytinės raiškos gebėjimus ugdomi atrasdami raides skaitmeniniuose įrenginiuose, siedami jas su ranka užrašytomis bei spausdintomis raidėmis, bandydami patys rašyti kompiuteryje ar planšetėje. Žaisdami mokosi žodines komandas pateikti vaizdiniais, garsiniais ir kitais simboliais bei atlikti jais žymimus veiksmus. Vaikai užrašo komandų sekas simbolių sekomis ir mokosi jas „perskaityti“ bei atlikti.
---	---	--

Ugdymosi kontekstai.

Universalus dizaino mokymuisi. Bendrose ir individualiose kūrybinėse dirbtuvėse, projektinėse veiklose skatinama ir palaikoma žodinė ir nežodinė raiška.

Žaismės. Žaidybinių situacijų, žadinančių prigimtinį vaikų smalsumą, kūrimas kalbų įvairovės kontekste.

Kultūrinių dialogų. Sudaromos sąlygos vaikams mokytis skirtingų frazių ar žodžių įvairiomis kalbomis pasitelkiant tėvus, socialinius partnerius. Išbandomos skirtingos kultūrinės raiškos formos.

Kalbų įvairovės. Sudaromos palankios sąlygos skirtingiems vaikų komunikavimo būdams, įvairiai žodinei ir nežodinei raiškai, kalbų pažinimui, kasdienėms komunikacinėms situacijoms rasti. Vidaus aplinkose įrengiamos bibliotekėlės, ramybės erdvės, kuriose yra įprastų ir įgarsintų knygų.

Realių ir virtualių aplinkų. Įvairiomis skaitmeninės priemonėmis, vaizdo ir garso įvesties bei išvesties įrangą turinčiomis technologijomis kuriamos galimybės vaikams realioje aplinkoje pamatyti plika akimi nematomus procesus ar reiškinius, perkelti realios aplinkos objektus į skaitmeninę erdvę.

Ugdymo(si) būdai: pasakojimų ir istorijų kūrimas, režisūriniai, siužetiniai vaidmeniniai, žodiniai žaidimai, knygelių vartymas, lėtas skaitymas, ženklų, simbolių kopijavimas, dėliojimas ant įvairių paviršių, garso įrašų klausymas, pasakų, istorijų iliustravimas, kūrybiniai žaidimai. (pvz.: tarptautiniai projektai, skatinantys tarpkultūrinius dialogus, naratyviniai ir siužetiniai vaidmenų žaidimai, knygos savaitės, edukacijos bibliotekose).

UGDYMO(SI) SRITIS „TYRINĖJU IR PAŽĪSTU APLINKA“

Ugdymo(si) sritis „**Tyrinėju ir pažįstu aplinką**“ apima šiuos turinio aspektus: mane supantys daiktai, gyvybė, skaičiavimas ir modeliavimas, matematiniai erdvės tyrinėjimai, skaitmeninių technologijų pasaulis.

Ugdymo(si) srities paskirtis yra plėtoti daiktinės ir gamtinės aplinkos pažinimą, matematinį mąstymą, skaitmeninį sumanumą, kalbų supratimą, tyrinėjimą, problemų sprendimą, mokėjimą mokytis. Ugdymo(si) veiklos skatina žaidimo, kūrybiškumo, emocijų suvokimo ir raiškos gebėjimus.

Vaiko pasiekimų vertybinės nuostatos, gebėjimai, aspektai ir ūgtis	Ugdymo(si) gairės
---	--------------------------

<p>Tyrinėjimas Vertybė nuostata. Nori pažinti ir suprasti aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja. Esminiai gebėjimai. Pažįsta jam suprantamus socialinius, kultūrinius ir gamtos objektus bei reiškinius, juos įvardija ir apibūdina, žinojimą pritaikydamas žaidimuose ir kitose veiklose. (Ikimoskyklinio ugdymo pasiekimų aprašas (2024) p. 24-25)</p>		<p>Vaikai iki 3 metų žaisdami ir tyrinėdami pažįsta artimiausioje aplinkoje esančius daiktus, patiria, kad daiktai (žaislai, baldai, knygos, kamuoliai ir kt.) turi požymius (forma, dydis, spalva ir tekstūra), kad medžiagos, iš kurių pagaminti daiktai, yra skirtingos (minkštos – kietos, skaidrios – neskaidrios, lengvos – sunkios).</p>
<p>Mane supantys daiktai</p>		<p>4–6 metų vaikai pasirinktus daiktus laisvai rūšiuoja, skirsto į kategorijas: pagal dydį, formą, spalvą, tekstūrą, pradeda rūšiuoti pagal du požymius. Daiktus ir jų savybes vaikai mokosi suprasti ir pavadinti, kai jų tyrinėjimus lydi pedagogo komentarai, klausimai, grįžtamasis ryšys. Vaikai daiktus pažįsta juos stebėdami, sugretindami, palygindami, grupuodami, rikiuodami nuo mažiausio iki didžiausio, komponuodami, konstruodami. Vaikai tyrinėja, kuo tos pačios rūšies daiktai skiriasi vieni nuo kitų (pavyzdžiui, kamuoliai skiriasi dydžiu, svoriu, spalva) ir nuo kitos rūšies daiktų (pavyzdžiui, kamuoliai forma skiriasi nuo knygų). Matydami, kaip suaugusieji ir kiti vaikai naudoja įvairius įrankius, ir stebėdami, kaip tie įrankiai veikia, vaikai patys juos išbando. Daiktus kūrybiškai panaudoja žaidimuose, ugdo nuostatą tausoti daiktus.</p>
<p>Atrandu daiktus. Daiktai ir kasdienybė</p>		
<p>2-3 metai</p>	<p>4-5(6) metai</p>	
<p>Smalsauja, stebisi; atsargiai elgiasi su nepažįstamais daiktais ir medžiagomis; stebi ir bando aiškintis, kas tai yra, kaip tai veikia, vyksta. Pamėgdžiodamas suaugusįjį ilgesnį laiką ištraukia į tyrinėjimo veiklas; džiaugiasi tyrinėjimo atradimu, rezultata rodo kitiems</p>	<p>Lygina daiktus, medžiagas, augalus, gyvūnus, žmones, atsižvelgdamas į jų požymius, savybes; objektus ir reiškinius tikslingai grupuoja; iš pasiūlytų įrankių, priemonių, medžiagų pasirenka reikiamas tyrinėjimui. Samprotauja apie tai, ką pajuto, patyrė, atrado, sužinojo; remdamasis tyrinėjimo rezultatais kelia klausimus; siūlo idėjas, ką dar būtų galima tyrinėti.</p>	
<p>Daiktai ir technologijos</p>		
<p>2-3 metai</p>	<p>4-5(6) metai</p>	
<p>Žodžiais, garsažodžiais, veiksmais parodo kasdinių darbų ir veiklų atlikimo žingsnių eiliškumą, atlieka mokytojo ar kitų vaikų sakomas komandas. Fantazuoja ir eksperimentuoja su gamtine medžiaga, formomis, dydžiais, kiekiais, spalvomis, judesiu, mimika, garsais ir intonacija; tyrinėdamas atranda naujus veikimo būdus. Pamėgdžiodamas suaugusįjį ilgesnį laiką ištraukia į tyrinėjimo veiklas; džiaugiasi</p>	<p>Samprotauja apie tai, kaip žmonės gyveno, ką dirbo seniau, kokie daiktai buvo naudojami, kaip jie pasikeitė, kaip atrodo dabar. Vartoja savaitės dienų pavadinimus, žodžius praeičiai, dabarčiai, ateičiai apibūdinti.</p>	
		<p>Vaikai iki 3 metų, vartydami paveikslėlių ir interaktyvias knygas, žiūrėdami vaizdo medžiagą, žaisdami žaislais, susipažįsta su ryšio palaikymo tarp žmonių priemonėmis, transporto priemonėmis, jas grupuoja (pavyzdžiui, oro, vandens, sausumos). 4–6 metų vaikai tyrinėja gamtos ir žmogaus sukurtus daiktus, varto enciklopedijas, klausosi informacinių tekstų, stebi tikslingai parinktus vaizdo įrašus, žmogaus sukurtų daiktų skirtumus, domisi, kaip yra kuriami daiktai, kiek reikia pastangų ir išmanymo juos kuriant, ir pradeda suvokti, kad žmogaus sukurtų daiktų kaitą lemia mokslo ir technologijų pažanga. Drauge su pedagogu vaikai aiškinasi, kaip daiktai keitėsi, kokie jie buvo seniau, kokie dabar, kaip tobulėjo, kaip žmogus juos pritaikė savo poreikiams. Jie lygina praeities ir dabarties daiktus,</p>

<p>tyrinėjimo atradimu, rezultata rodo kitiems.</p>		<p>komentuoja jų išvaizdą, paskirtį, kaip veikia, iš ko pagaminti. Supranta, kad tos pačios paskirties daiktas (pavyzdžiui, stalas) gali būti pagamintas iš medžio, metalo, plastiko. Su pedagogo pagalba vaikai susipažįsta ir mokosi naudotis daiktais, prietaisais (lupos, magnetai, mikroskopas, svarstyklės), padedančiais tyrinėti ir pažinti aplinką (gamtos radinius, žmogaus sukurtus daiktus). Žaisdami, tyrinėdami aplinką, vaikai naudojami išmaniaisiais daiktais (žaislais, robotukais, telefonais, planšetiniais kompiuteriais), aiškinasi jų veikimo būdą, juos išbando. Vaikai ieško atsakymų į patiems kylančius ir pedagogo nuolat keliamus klausimus</p>
<p>Aplinkos pažinimas Vertybinių nuostata. Nori pažinti ir suprasti aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja. Esminiai gebėjimai. Pažįsta jam suprantamus socialinius, kultūrinius ir gamtos objektus bei reiškinius, juos įvardija ir apibūdina, žinojimą pritaikydama žaidimuose ir kitose veiklose. (Ikimokyklinio ugdymo pasiekimų aprašas (2024) p. 9-11)</p>		<p>Vaikai iki 3 metų susipažįsta su jų aplinkoje esančiais augalais ir gyvūnais, juos stebi, tyrinėja, aiškinasi, kam reikalingi medžiai (teikia pavėsį, jame prieglobstį randa gyvūnai), pedagogo padedami išsiaiškina, kad medžiai gamina deguonį, kuris būtinas žmonių ir gyvūnų kvėpavimui, ir supranta, kad medžius reikia saugoti ir sodinti. Taip pat vaikai aiškinasi organizmų poreikius (pavyzdžiui, augalui reikia dirvožemio, saulės šviesos...).</p>
<p>Gyvybė</p>		
<p>Pažįstų gyvybę. Gyvybė turi poreikių.</p>		
<p>2-3 metai</p>	<p>4-5(6) metai</p>	
<p>Pažįsta daugiau artimiausioje aplinkoje esančių augalų, gyvūnų, pradeda vartoti tikslus jų pavadinimus. Turėdamas galimybę, renkasi būti patinkančioje gamtinėje, socialinėje, kultūrinėje aplinkoje, džiaugiasi ten esančiais objektais. Natūraliai išitraukdamas į kasdienius, rutininius įvykius ir veiklas, parodo, kad žino paros dalių seką ir jaučia veiklų trukmę (vyko ilgai ar trumpai).</p>	<p>Išvelgia gyvūnų ir augalų kai kuriuos panašumus ir skirtumus, pagal kuriuos juos grupuoja. Dalinasi savo žiniomis apie tai, kur gyvena ir kuo minta gyvūnai, kur kokie augalai, grybai auga, kokių sąlygų jiems reikia. Išvelgia gyvūnų ir augalų kai kuriuos panašumus ir skirtumus, pagal kuriuos juos grupuoja. Dalinasi savo žiniomis apie tai, kur gyvena ir kuo minta gyvūnai, kur kokie augalai, grybai auga, kokių sąlygų jiems reikia. Išvelgia, kaip keičiasi kai kurių gyvūnų ir augalų gyvenimas skirtingais metų laikais.</p>	<p>Ant palangės vaikai sodina, prižiūri augalus, stebi, matuoja, fiksuoja, kaip jie auga. Prižiūrėdami augalus vaikai mokosi rūpintis gamta ir aplinka, prisiimti atsakomybę, pasitikėti savo jėgomis. 4-6 m. vaikai tyrinėja, aiškinasi, kas ir kaip vyksta gamtoje, pastebi gyvosios ir negyvosios gamtos vienovę: augalui reikia dirvožemio, vandens, saulės šviesos; gyvūnui – maisto, vandens, būsto. Pedagogo padedami, vaikai aiškinasi, stebi, tyrinėja organizmų poreikius, aiškinasi, kam naudojamas vanduo, kodėl jis toks svarbus ir reikalingas organizmams. Tyrinėdami aplinką vaikai seka paros, metų ciklą. Aiškinasi, kaip gyvena augalai ir gyvūnai dieną ir naktį, skirtingais metų laikais, kokie pasikeitimai vyksta jų gyvenime. Pasirinkę keletą darželio kiemo augalų, jie stebi ir fiksuoja (piešia, fotografuoja, matuoja) vienmečių augalų gyvenimo ciklą (pavasarij išdygsta, užauga, vasarą žydi, subrandina vaisius, išbarsto sėklas ir vėlyvą rudenį</p>

	<p>Jaučiasi atsakingas už socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką bei jos ateitį: apmąsto ir siūlo būdus, kaip ja rūpintis, prižiūrėti, puošti. Paaiškina, kodėl išteklius reikia tausoti. Tyrinėdamas savo šalies ir nutolusių vietovių gyvenamąsias sąlygas, samprotauja apie žmogaus ir gamtos ryšį. Pradedą jausti prierašumą artimiausiai socialinei, kultūrinei ir gamtinei aplinkai, išreiškdamas jį veikloje ir kūryboje.</p>	<p>nunyksta); medžių metų ciklą (pavasarij sužaliuoja, žydi ir sėklas išbarsto kasmet, žiemą išgyvena numetę lapus, nesimaitindami). Vaikai klausosi pedagogo skaitomų tekstų, varto knygas apie gamtą, žiūri vaizdo įrašus ir išsiaiškina, kad žiemą vieni gyvūnai įminga, kiti išlieka aktyvūs, nes dar gali susirasti maisto, dauguma paukščių žiemoti išskrenda į šiltesnius kraštus. Vaikai aptaria ir supranta, kad žmogaus išmestos atliekos gali būti pavojingos gyvajai gamtai, mokosi taupiai naudoti vandenį, popierių, priemones, nešvaisto jų be reikalo, suprasdami, kad taip prisideda prie Žemės išteklių tausojimo, tvarumo.</p>
<p>Mokėjimas mokytis Vertybinė nuostata. Noriai mokosi, džiaugiasi tuo, ką išmoko. Esminiai gebėjimai. Geba mokytis ir pradeda valdyti savo mokymosi veiklą, smalsauja, išitraukia į savo sumanytas ir kitų pasiūlytas veiklas, aktyviai siekia tikslo, stebi, apmąsto ir koreguoja savo veiklos procesą bei rezultatus. (Ikimokyklinio ugdymo pasiekimų aprašas (2024) p. 27-28)</p>		<p>Vaikai iki 3 metų stebi, kalbasi apie vaivorykštę, perkūniją, lietų. Aptaria, kokias mato spalvas ir atspalvius. Mokosi apibūdinti perkūniją (garsas), lietaus savybes. Saulėtą dieną pedagogas pasiūlo įdomių idėjų, skirtingų veikimo būdų, kaip tyrinėti šešėlius (įvairūs daiktai, žaislai). Išbando įvairias veiklas su atspindžiais, kuria ir gauda „saulės zuikučius“.</p>
<p>Netikėti atradimai</p>		
<p>2-3 metai</p>	<p>4-5(6) metai</p>	
<p>Trumpam išitraukia į sudominusią ar savo sumanytą veiklą. Atidžiai stebi, bando, aiškinasi, klausinėja, kaip kažkas veikia, vyksta. Džiaugiasi tuo, ką atliko ir ko išmoko veikdamas</p>	<p>Numato veiksmų ir priemonių planą tikslui pasiekti. Priimdamas sprendimus ieško informacijos ir ją tikslingai atsirenka. Stebi savo veiklos procesą, jį koreguoja, išbandydamas įvairius veikimo būdus ir kylančias idėjas kol pasiekia tikslą. Norai dalinasi patirtimi apie veiklos procesą ir rezultata, pasako, ko ir kaip mokėsi, kas pavyko (nepavyko), ką dar norėtų išbandyti, ko išmokti.</p>	<p>4-6 metų vaikai žaisdami atranda fizikinius reiškinius: jėgas (tamprumo – guma, spyruoklė, trinties – vieni batai slysta, kiti - ne), energiją (elektros energija, šilumos energija), paprastuosius mechanizmus (dvivietės sūpuoklės, nuožulnioji plokštuma), magnetizmą. Eksperimentuodami su vandeniu, vaikai išsiaiškina, ar kietos medžiagos tirpsta vandenyje (cukrus ištirpsta, o smėlis – ne), ar galima gauti mišinius (pienas su vandeniu susimaišo, o aliejus – ne). Pedagogo padedami, vaikai susipažįsta su medžiagomis, išsiaiškina, kad jos būna kietos (mediena, popierius, stiklas, plastikas), skystos (vanduo) ir dujinės (oras), tyrinėja jų savybes. Naudodami „oro gaudykles“, pūsdami per šiaudelį į vandenį, jie aptinka oro buvimo ženklus. Vaikai girdi pedagogo vartojamas tikslias sąvokas ir pamažu plečia sąvokų žodyną.</p>

<p>Matematinis mąstymas Vertybė nuostata. Nusiteikęs pažinti pasaulį jam suprantamais matematiniais būdais. Esminiai gebėjimai. Atranda skaičių ir figūrų pasaulį, plėtoja supratimą ir kalbą apie skaičiavimo ir matavimo būdus, jų taikymą aplinkai pažinti, problemoms spręsti, geba išreikšti pastebėjimus apie objektų kiekį, formą, dydį, sekas, vietą ir judėjimo kryptį. (Ikimokyklinio ugdymo pasiekimų aprašas (2024) p.11-12)</p>		<p>Nuo pirmųjų metų vaikai stebi ir yra įtraukiami į situacijas, kuriose minimi skaičiai, yra skaičiuojama (pavyzdžiui, eilėraščiai, dainelės, judrieji žaidimai, išvykos, stalo žaidimai). Padedami pedagogo, vaikai iki 3 metų atranda, kad „vienetą“ galima susieti su vienu daiktu, kad skaičiuojant naudojama ta pati žodžių seka, o paskutinis skaičių sekos skaičius reiškia suskaičiuotą objektų kiekį. Vaikai natūraliai įgunda įvertinti daiktų rinkinio kiekį iki 5-ių, neskaičiuodami daiktų.</p>
<p>Skaičiavimas ir modeliavimas Atrandu skaičius ir skaičiavimo būdus</p>		<p>4-6 metų vaikai įsitraukia į skaičiavimo veiklas, kuriose skaičiuojama pasitelkus daiktus, rankų pirštus. Vaikai įsitraukia į pedagogo inicijuotus žaidimus, kuriuose skaičiuojama į priekį ir atgal (12-os ribose), pradedama skaičiuoti nuo bet kurio skaičiaus (10-ies ribose). Naudodamiesi objektais, piešiniais, vaikai pradeda suprasti, ką reiškia skaičius sudėti ir atimti. Iš pradžių mokosi sujungti ir išskaidyti kiekį 5-ių objektų grupėje, vėliau 10-ies ir 12-os ribose. Skaičiavimo užduotis vaikai atlieka jas suvaidindami, nupiešdami, parodydami gestais, manipuliuodami daiktais. Savo aplinkoje vaikai neformaliai įsitraukia į skaičiavimo uždavinių sprendimą (pavyzdžiui, kiek yra iš viso, kiek trūksta). Veikdami pedagogo tikslingai sukurtuose kontekstuose, vaikai mokosi samprotauti, kūrybiškai taiko įgytą skaičiavimo patirtį.</p>
<p>2-3 metai Nuosekliai įvardija skaičius 1, 2, 3, atpažįsta ir susieja įvairias „matomų skaičių“ išraiškas (rankos pirštai, taškai, brūkšneliai), paduoda tiek daiktų, kiek prašoma. Supranta, ką reiškia būti pirmam, antram</p>	<p>4-5(6) metai Nuosekliai įvardija skaičius nuo 0 iki 10, juos parašo skaitmenimis. Paduoda tikslų daiktų skaičių, kai jų yra daugiau nei 5; pasako, kiek jų yra daugiau už 5 ir kelių trūksta iki 10. Atlieka sudėties ir atimties veiksmus 7-ių ribose. Žymi, skaičiuoja, vaizduoja duomenis, naudojami grafiniais jų vaizdais sprendamas problemas</p>	
<p>Matematiniai erdvės tyrinėjimai Matavimai kasdienėje aplinkoje. Kaip apibūdinti vietą ir padėtį.</p>		<p>Vaikai iki 3 metų mokosi ir natūraliai įsitraukia į žaismingą veiklą su daiktais, į kuriuos galima ką nors įpilti, įdėti. Kartu su pedagogu atlieka eksperimentines ilgio (pločio, aukščio), masės, tūrio palyginimo veiklas. Mokosi sąvokų: „ilgas“ arba „trumpas“, „aukštas“ arba „žemas“, „pilnas“ ar „tuščias“. Nuolat dalyvaudami įvairiuose judriuose žaidimuose ir veiklose, kuriose laikomasi nurodymų dėl judėjimo krypties ar buvimo vietos, vaikai palaipsniui išmoka vis tiksliau apibūdinti savo ir objektų padėtį bei vietą kitų objektų ir žmonių atžvilgiu. Vaikai noriai įsitraukia į vaizdinių, garsinių, žodinių, judesio, pojūčių, skirtingų kategorijų objektų sekų kopijavimo, pratęsimo, atkartojimo, atpažinimo veiklas.</p>
<p>2-3 metai Palygina du daiktus, besiskiriančius tik ilgiu, mase ar tūriu, veikdamas (suartindamas, pakilnodamas, pilstydamas vandenį ar smėlį). Parodo, kuris iš dviejų daiktų yra ilgas – trumpas, sunkus – lengvas, pilnas – tuščias ir pan. Kopijuoja dviejų elementų sekas (vaizdines, garsines, judesio).</p>	<p>4-5(6) metai Palygina du tris mažai besiskiriančius išmatuojamus dydžius, randa žodžių nedideliu jų skirtumui apibūdinti (šiek tiek didesnis, truputį ilgesnis, beveik vienodi, panašaus aukščio ir pan.) Apibūdina, kaip vienas kito atžvilgiu yra išsidėstę matomi daiktai. Išgirdęs ar pamatęs judėjimo su krypties pakeitimu planą, jį</p>	

	<p>iš atminties įvykdo, atkuria, geba pasakyti ir bando pavaizduoti, kaip reikėtų sugrįžti (judėti atbuline tvarka).</p> <p>Nukopijuoja, pratęsia, sukuria seką iš dviejų pasikartojančių elementų.</p>	<p>4–6 metų vaikai noriai įsitraukia į pedagogo inicijuotas veiklas, skatinančias tyrinėti, kaip galima palyginti daiktų ilgį (plotį, aukštį) arba tūrį, kai daiktų sugretinti neįmanoma. Džiaugiasi atradę naujus dydžių palyginimo būdus: naudoti smulkesnius daiktus kaip matavimo priemonę didesniems daiktų dydžiams įvertinti; naudoti trečią daiktą kaip tarpininką dydžiams palyginti. Vaikai įtraukiami į probleminių situacijų, kuriose reikia įvertinti atstumą tarp savęs ir kitų, tarp dviejų artimos aplinkos objektų, nagrinėjimą, sugalvoti ir paaiškinti, kaip įvairiose situacijose galima palyginti dviejų, trijų pažįstamų objektų atitinkamą dydį. Vaikai diskutuoja, dalinasi savo pastebėjimais ir kartu sparčiai plečia su ilgio, masės, tūrio (talpos) matavimu susijusį žodyną (ilgesnis – trumpesnis, aukštesnis – žemesnis, storesnis – plonesnis, toliausiai – arčiausiai, lengvesnis – sunkesnis, talpesnis – mažiau talpus); Pedagogo padedami, vaikai susipažįsta su seka, nuosekliai mokosi ją atpažinti, nukopijuoti, pratęsti, rasti jos trūkstamą narį, sukurti kitą to paties modelio sekos pavyzdį. Sekų modeliavimo gebėjimus vaikai ugdo formaliose ir neformaliose veiklose piešdami, dėliodami įvairius objektus, ritmiškai dainuodami ar judėdami, nagrinėdami raštus ar kurdami ornamentus.</p>
Ekperimentai su geometrinėmis figūromis		<p>Vaikai iki 3 metų natūraliai įsitraukia į aplinkoje esančių daiktų ir objektų tyrinėjimą. Žaisdami su pedagogu, ima reaguoti į tokią daiktų savybę kaip forma, spalva vis geriau suprastami, kai apie daiktą sakoma: „toks pat“, „panašus“, „skiriasi“, „kitoks“. Vaikai atranda, kad figūromis ir objektais erdvėje galima manipuliuoti: apversti, pasukti, pastumti. Kalbinami pedagogo vaikai išmoksta pavadinti vis daugiau linijų, dvimačių (plokštumos) ir trimačių (erdvės) figūrų, džiaugiasi jas atpažindami paveikslėlyje, aplinkoje surasdami jų analogų.</p> <p>4-6 metų vaikai, tyrinėdami aplinką, drauge su pedagogu ir kitais vaikais atranda, kiek daug erdvinės informacijos yra aplink: panašumo, elementų išdėstymo, atsikartojimo, formos</p>
2-3 metai	4-5(6) metai	
<p>Surikiuoja kelių objektų rinkinį pagal ilgumą ar stambumą į vieną eilę.</p> <p>Tapatina, atrenka kelis daiktus (jų vaizdus) pagal spalvą, formą, dydį.</p>	<p>Apibūdindamas aplinkos objektus, vartoja bent penkis dvimačių ir trimačių figūrų pavadinimus (skritulys, kvadratas, trikampis, kubas, rutulys). Žinomas figūras pavadina taisyklingai, nepriklausomai nuo jų padėties ar dydžio. Atrenka figūrai sukomponuoti reikalingas detales ir jas tinkamai sudėlioja.</p>	

		<p>bendrumo. Stebėdami, pažindami, spontaniškai ar tikslingai tyrinėdami atpažįsta dvimates figūras (skritulį, trikampį), trimates figūras (kubą, rutulį), mokosi apibūdinti, palyginti, komponuoti, konstruoti figūrų (objektų) sekas; Eksperimentuodami su figūromis (jas jungdami, skaidydami, dėliodami, vartydami, apšviesdami), vaikai atranda, kad sudėtingesni objektai gali būti gaunami ir vaizduojami kaip paprastesnių, gerai pažįstamų objektų junginys. Vaikai savo pastebėjimus išreiškia piešiniuose, lipdiniuose. Jų piešiniuose atsiranda vis daugiau detalių, vis daugiau dėmesio kreipiamą į jų išsidėstymą ir dydį.</p>
<p>Problemų sprendimas Vertybinių nuostatų. Nusiteikęs priimti iššūkius ir spręsti problemas. Esminiai gebėjimai. Geba atpažinti ir įvardyti iššūkį, problemą, kliūtį, savarankiškai ir drauge su kitais ieško iššūkio įveikos, problemos sprendimo būdų, apsvarsto ir pasirenka tinkamus konkrečiai situacijai, įvertina priimtų sprendimų pasekmes. (Ikimosyklinio ugdymo pasiekimų aprašas (2024) p. 25-26)</p>		<p>Supratimą apie įvykių prigimtį, objektų požymius ir jų reikšimą aplinkoje vaikai įgyja palaipsniui. Vaikai iki 3 metų pradeda nuspėjamai reaguoti į įprastus įvykius, kurių baigtį galima iš anksto numatyti (pavyzdžiui, įjungus jungiklį, žaislas pradeda judėti). Suvokimą, kad įvykis pastovus, vaikai ugdo žaisdami su medžiagomis ar objektais, kurie</p>
<p>Ką apie mus ir įvykius sako duomenys</p>		<p>susiję su priežastimi ir pasekmėmis (veiksmai, kurie įvyks). Vaikai dienvakėje klijuoja numatomų įvykių paveikslėlius, atrenka reikalingus ingredientus maistui ruošti.</p>
<p>2-3 metai</p>	<p>4-5(6) metai</p>	<p>4–6 metų vaikai supranta, kad tam tikros rūšies informacija gaunama surinkus duomenis, vykdant stebėjimą ar apklausą. Kartojant eksperimentus ir apklausas, vaikai pradeda suprasti, kad šalia įprastų, iš anksto nuspėjamų įvykių esama ir atsitiktinių. Jie įsitraukia į žaidimus, kurių baigties iš anksto nuspėti neįmanoma. Pedagogas pasiūlo žaidimus su suktuku, metamu kauliuku, loterijos bilietais, kuriuos žaidžiant nebūtinai laimima. Žaisdami ir stebėdami vaikai pradeda suprasti, jog ir atsitiktinio įvykio rezultatas gali būti numatomas, ir atranda du būdus tai padaryti: eksperimentuoti praktiškai arba bandyti mąstyti logiškai. Diskutuojant su pedagogu apie kasdinių įvykių tikėtinumą vaikų kalboje atsiranda vis daugiau tokių žodžių, kaip antai: „gali įvykti – gali neįvykti“, „kažin, ar įvyks“, „didelė tikimybė – maža tikimybė, kad įvyks“.</p>
<p>Bando savarankiškai spręsti kasdienes problemas. Nepavykus stebi, kaip tai daro kiti ir išbando jų taikomus problemų sprendimo būdus arba kreipiasi pagalbos į suaugusįjį. Susidūręs su kliūtimi, žodžiais, mimika ir kūno kalba parodo suaugusiajam, su kokia problema susidūrė. Atsižvelgia į ankstesnę patirtį ir taisyti, tobulina sprendimą.</p>	<p>Atpažįsta ir natūraliai priima sudėtingą veiklą, kliūtis, sunkumus ar problemas, yra nusiteikęs jas savarankiškai ar drauge su kitais įveikti. Susidūręs su nauja problema, taiko turimas žinias ir patirtį, pradeda problemą vertinti iš skirtingų perspektyvų. Pasirenka tinkamiausią sprendimą iš kelių galimų, tariaisi su kitais, siūlo ir priima pagalbą. Stebi, aptaria ir atsižvelgia į priimtų sprendimų pasekmes. Pažįsta ir natūraliai priima sudėtingą veiklą, kliūtis, sunkumus ar problemas, yra nusiteikęs</p>	

	<p>jas savarankiškai ar drauge su kitais įveikti.</p> <p>Stebi, aptaria ir atsižvelgia į priimtų sprendimų pasekmes.</p>	
<p>Skaitmeninis sumanumas</p> <p>Vertybinių nuostata. Nusiteikęs pažinti, išbandyti ir saugiai naudoti aplinkoje esančias skaitmenines technologijas.</p> <p>Esminiai gebėjimai. Geba pažinti ir naudoti lengvai valdomas skaitmenines priemones, kurti elementarų skaitmeninį turinį, sudaryti kelių vienas po kito einančių veiksmų programas. (Ikimokyklinio ugdymo pasiekimų aprašas (2024) p. 12-14)</p>		<p>Vaikai iki 3 metų žaisdami, tyrinėdami aplinką, domisi grupėje esančiais įvairiais jų amžių atitinkančiais išmaniaisiais daiktais be ekranų (žaislais, robotukais, rašikliais ir kt.). Vaikai iki 3 metų žaisdami atlieka dviejų nesudėtingų, jiems suprantamų veiksmų sekas (pavyzdžiui, paimti kamuolį ir paduoti draugui, linguoti ir ploti, dėlioti kaladėles).</p> <p>4-6 metų vaikai, pedagogų padedami iki 0,5 valandos per dieną ribojant laiką, naudojami jų amžių atitinkančiomis prasingomis, ugdymą(si) papildančiomis skaitmeninėmis technologijomis ir skaitmeniniu turiniu (vaizdo įrašais, žaidimais, garsinėmis knygelėmis, ugdomosiomis programėlėmis ir kt.). Nesudėtingo skaitmeninio turinio kūrimo galimybes (piešimas, fotografavimas, garso ir vaizdo įrašas) vaikai atranda įsitraukdami į įvairias pedagogo paskatintas kūrybines, tyrinėjimo ir judrias veiklas, vykstančias realios ir virtualios aplinkos kontekstuose. Vaikai veiksmų sekas problemoms spręsti suvokia ir elementariai taiko stebėdami, žaisdami, nagrinėdami ir įvardydami įvairių procesų, kasdinių darbų ir veiklų atlikimą žingsniais, veiksmų eiliškumą, susitarimus-taisykles. Žaisdami mokosi žodines komandas pateikti vaizdiniais, garsiniais ir kitais simboliais bei atlikti jais žymimus veiksmus. Vaikai užrašo komandų sekas simbolių sekomis ir mokosi jas „perskaityti“ bei atlikti. Siekdami rezultato ir naudodamiesi realiais objektais kaip simboliais (kaladėlėmis, akmenukais, piešiniiais, kortelėmis ir kt.), vaikai dėlioja ir atlieka veiksmų seką. Žaisdami, konstruodami vaikai bando sudėlioti veiksmų sekas, kurias atlieka skaitmeniniai objektai (robotukai, valdikliai ir pan.). Vaikai nurodo, kuo skiriasi rezultatai, kai komandas atlieka žmogus ir robotas. Skaitmeninių priemonių saugaus ir atsakingo naudojimo,</p>
<p>Skaitmeninių technologijų pasaulis</p> <p>Skaitmeninis raštingumas. Veiksmų sekos ir problemų sprendimas.</p>		
<p>2-3 metai</p> <p>Žaidžia mokyklos aplinkoje esančiais įvairiais išmaniaisiais žaislais be ekranų (pvz., robotukais), naudodamas pagrindines jų paleidimo ir veikimo funkcijas.</p> <p>Žodžiais, garsažodžiais, veiksmais parodo kasdinių darbų ir veiklų atlikimo žingsnių eiliškumą, atlieka mokytojo ar kitų vaikų sakomas komandas.</p> <p>Pradeda laikytis išmaniųjų žaislų, daiktų paprasčiausių saugaus naudojimo taisyklių.</p>	<p>4-5(6) metai</p> <p>Mokytojo prižiūrimas pasirenka ir naudoja pagal amžių tinkamas interneto svetaines, programėles, kad galėtų atlikti projektines veiklas, kūrybines užduotis.</p> <p>Įgyvendindamas kūrybinius sumanymus, derina bent dvi mokytojo pasiūlytas vaiko gebėjimus atitinkančias skaitmenines priemones (fotografavimo, piešimo, nuotraukų apdorojimo, garso įrašymo), skirtingus turinio tipus (vaizdą, judantį vaizdą, garsą, tekstą). Domisi kitų ir dalinasi savo sukurtu skaitmeniniu turiniu.</p> <p>Programavimo aplinkose kuria ir vykdo paprastas komandų sekas. Pradeda suprasti, kaip valdomi robotai, išbandydamas sudarytą paprastą programą atpažįsta klaidas ir koreguoja veiksmų seką.</p> <p>Supranta pagrindines skaitmeninio turinio (pavyzdžiui, nuotraukų, piešinių, vaizdo įrašų)</p>	

	saugaus dalinimosi taisyklės.	virtualaus bendravimo taisyklės vaikai sužino ir mokosi taikyti jas aptardami su suaugusiuoju nagrinėdami įvairias situacijas ir pavyzdžius.
--	-------------------------------	--

Ugdymo(si) kontekstai.

Tyrinėjimo ir gilaus mokymo(si). Vaikai įtraukiami į savo išvaizdos, kūno ir aplinkos tyrinėjimus. Skatinami atrasti, išbandyti įvairius pažinimo ir mokymo(si) būdus. Patys spėlioja, ieško atsakymų į kylančius klausimus, tyrinėjimais grindžia savo sprendimus. Paieška vyksta spontaniškai, naudojant sukurtame kontekste esančias tyrinėjimo priemones.

Realių ir virtualių aplinkų. Plėtojamas vaikų skaitmeninis sumanumas, naudojant įvairios skaitmeninės ugdymo priemonės. Kuriamos galimybės vaikams realioje aplinkoje pamatyti nematomus reiškinius ir procesus.

Universalaus dizaino mokymui(si). Sukuriamos patirtinės veiklos, padedančios gilinti supratimą, gauti bei tyrinėti informaciją įvairiais būdais.

Žaismės. Kontekstas kuriamas tam tikru būdu išdėstant priemones, provokuojančias ugdytinius žaisti, tyrinėti, eksperimentuoti, atrasti. Kuriamos netikėtumų, nuostabos pojūčių pajautimo situacijos. Sumodeliuojamos aplinkos parenkamos priemonės, kad pažadintų vaikų tyrinėjimus, idėjas, kad vaikams kiltų naujų klausimų, kad tyrinėti būtų smagu.

Ugdymo(si) būdai: tyrinėjimo kampeliai, eksperimentai, diskusijos, atradimų stotelės, žymėjimas, IT taikymas, kūrybiniai, didaktiniai, naratyviai žaidimai, pažintinės išvykos į netoliese esančius parkus, pažintinius takus, STEAM projektai.

UGDYMOSI SRITIS „KURIU IR IŠREIŠKIU“

Ugdymo(si) sritis „**Kuriu ir išreiškiu**“ apima šiuos turinio aspektus: žaidimo raiška, muzikos raiška, šokio raiška, dailės raiška, teatro raiška.

Ugdymo(si) srities paskirtis yra plėtoti estetinį suvokimą, meninę raišką, gebėjimą žaisti, kūrybiškumą, tyrinėjimą, emocijų suvokimą ir raišką. Ugdymo(si) veiklos taip pat skatina aplinkos pažinimą, kalbų supratimą, kalbinę raišką, problemų sprendimą, santykius su suaugusiais ir bendraamžiais, mokėjimą mokytis.

Vaiko pasiekimų vertybinės nuostatos, gebėjimai, aspektai ir ūgtis	Ugdymo(si) gairės
<p>Gebėjimas žaisti</p> <p>Vertybinė nuostata. Nusiteikęs kartu su kitais vaikais plėtoti žaidimus, kurdamas vaikų žaidimo kultūrą.</p> <p>Esminiai gebėjimai. Individualiai ir drauge su kitais žaidžia ir pats kuria įvairius žaidimus: režisūrinius, vaidmenų ir</p>	<p>Vaikai iki 3 metų atpažįsta, emociškai atliepia, įsitraukia į suaugusiųjų žaidimus (kykavimus, mylavimus, juokimus) ir patys juos inicijuoja, kurdami ugdymosi situacijas. Aktyviai tyrinėja žaislus, daiktus, atrasdami ir į tyrinėjimo repertuarą įtraukdami naujus</p>

<p>žaidimus su taisyklėmis, moka laikytis skirtingų žaidimų taisyklių. (Ikimokyklinio ugdymo pasiekimų aprašas (2024) p. 26-27)</p>		<p>veiksmus (sugriebti, mesti, ridenti ir pan.), pažįsta objektus, jų savybes ir bando juos įvardyti. Pedagogas drąsina vaiką veikti, tyrinėti, rodyti iniciatyvą. Veikia kartu su juo: žaidina vaikus, kalba įvairiomis emocijomis intonacijomis, naudoja įvairių tempą. Tuos pačius žaidimus, pokštavimus kartoja keletą kartų, siekdamas, kad vaikas įsimintų. Rodo vaikams, kaip galima veikti su daiktais, skatina vaiką pamėgdžioti, atrasti naujų veikimo būdų. Kalba maloniomis, linksmomis intonacijomis, skatina mėgdžioti veiksmus ir intonacijas. Parūpina įvairių žaislų, leidžia jais naudotis. Gėrasi, skatina vaikų žaidimus, žaisdamas drauge reiškia įvairias emocijas, skatina vaikus pasakoti, ką jie daro.</p>
<p>Žaidimo raiška</p>		
<p>2-3 metai</p>	<p>4-5(6) metai</p>	<p>4-6 metų vaikai žaisdami su tikslingai atrinktais žaislais (lėlėmis, mašinytėmis, gyvūnėliais, indeliais ir kt.), išmoka pasirinkti arba ir patys susikurti erdves savo žaidimams. Su žaidimo patirties neturinčiu vaiku pedagogas inicijuoja paprastą žaidimą, palaipsniui į jį įtraukdamas daugiau žaidėjų ir pamažu perleisdamas žaidimo iniciatyvą patiems vaikams. Pedagogas paskatina gerai žaidžiančius vaikus jungtis į kolektyvinius režisūrinius žaidimus, siūlo kurti ilgalaikius žaidimus mėgstamų knygų, pasakų ir kino filmų pagrindu. Pedagogas paskatina vaikus žaisti žaidimus su taisyklėmis. Pradėdami nuo paprastų dėlionių, mozaikų, judrių gaudynių, slėpynių ir įvairių stalo žaidimų palaipsniui pereina prie sudėtingesnių žaidimų formų. Pedagogas pasiūlo žaidimams tikrų daiktų. Parodo, kaip galima žaisti su teatro lėlėmis, siūlo vaikams pažaisti matytą pasaką. Skatina vaikus reikšti natūraliai kylančias emocijas, nelygina vaiko išraiškos su kito vaiko. Drauge žaidžia muzikinius žaidimus ir ratelius, parodo ir skatina laisvai, savaip kartoti veiksmus. Siūlo vaikams naudoti įvairius butaforinius daiktus, parodo, kaip tie patys daiktai gali būti panaudoti įvairiose situacijose.</p>
<p>Meninė raiška Vertybinių nuostata. Domisi menų kalbomis, jaučia meninės raiškos džiaugsmą.</p>		<p>Vaikų iki 3 metų supratimą apie juos supančią aplinką plečia dainos, skanduotės ir ritmiškai atliekami eilėraščiai. Tai vyksta per lopšines,</p>

<p>Esminiai gebėjimai. Pagal savo išgales tyrinėja menų kalbas, spontaniškai ir tikslingai išreiškia emocijas, įspūdžius, mintis, idėjas jau įvaldytomis meninės raiškos priemonėmis, atpažįsta savo meninius pomėgius, vartoja paprasčiausias jam žinomas ir suprantamas menines sąvokas savo patirčiai išreikšti. (Ikimokyklinio ugdymo pasiekimų aprašas (2024) p. 18-22)</p>		<p>žaidinimus su judesiais, katutes, mylavimus, kykavimus, gyvūnijos apdainavimus, formulines dainas, erzinius ir skaičiuotes, kurias inicijuoja pedagogas. Vaikai palengva pratinasi ploti, trepsėti, siūbuoti ar skanduoti savarankiškai. Vaikams sudaromos sąlygos apžiūrėti, tyrinėti muzikos instrumentus, aplinkos daiktus, jais išgauti garsus. Vaikas mokosi dainuoti po vieną ir kartu su kitais nesudėtingas daineles, jų tekstą interpretuoti kūno judesiais, groti lengvai įvaldomais melodiniais ir mušamaisiais instrumentais, judėti (su priemonėmis ir be jų) Vaikai skatinami išlaikyti dėmesį kai klauso muzikos kūrinio, atpažinti kai kurias anksčiau girdėtas melodijas ir klausytus kūrinius, įvardyti arba parodyti, kad supranta kai kuriuos muzikos kontrastus (garsiai – tyliai; greitai – lėtai, linksmi – liūdnei). Muzikinę raišką su pedagogo pagalba naudoja kitoje veikloje. Noriai muzikuoja individualiai ir grupėje.</p>
<p>Muzikos raiška</p>		<p>4-6 metų vaikai perpratę muzikos kalbą, susitelkia į savo dainavimą, skandavimą, jį derina su kvėpavimu ir judesiais. Vaikas išmoksta vertinti, įsiklausyti, atlikti muziką ir renkasi, kas jam patinka. Vaikai tyrinėdami ir išbandydami garsų pasaulį balsu, instrumentais ir aplinkoje esančiais daiktais, lygina, apibūdina, kategorizuoja tuos garsus. Vaikai atpažįsta tylą kaip svarbų muzikos elementą. Tai vyksta individualiai ir grupėse, žaidžiant ar dalyvaujant pedagogo inicijuotoje veikloje Vaikai klausosi muzikos pedagogui taikant įvairius aktyvaus dalyvavimo metodus: piešdami, judėdami su priemonėmis ir be jų, pritardami instrumentais ar kūno perkusija. Muzika taip pat pasitelkiama atsipalaidavimui, aktyvinimui, nusiramimui ir kitokioms nuotaikoms reguliuoti.</p>
<p>2-3 metai</p>	<p>4-5(6) metai</p>	
<p>Apžiūrinėja, tyrinėja muzikos instrumentus, aplinkos daiktus, jais išgauna garsus. Eksperimentuoja balsu: kuria ir rečituoja savitus žodžius; paskatintas kūnu išgauna garsus, išbando naujus judesius, tinkančius dainuojant ar klausant muzikos. Vienas ir kartu su kitais dainuoja nesudėtingas daineles, jų tekstą interpretuoja kūno judesiais. Imituoja ritmo ir melodinius darinius, vis tiksliau išlaiko ritminį pulsą. Spontaniškai dainuoja „arioso“ dainas, kuriose platesnis diapazonas, juntamas metras ir reguliariai pasikartojantys ritmo dariniai, panaudojamos frazės iš išminktų dainų. Įvardija arba parodo, kad supranta kai kuriuos muzikos kontrastus (garsiai – tyliai; greitai – lėtai, linksmi – liūdnei). Muzikinę raišką naudoja kitoje veikloje. Noriai muzikuoja individualiai ir grupėje. Groja lengvai įvaldomais melodiniais ir mušamaisiais instrumentais. Juda (su priemonėmis ir be jų) klausydamas ir kurdamas.</p>	<p>Tyrinėdamas ir išbandydamas garsų pasaulį balsu, instrumentais ir aplinkoje esančiais daiktais, lygina, apibūdina, grupuoja garsus. Išbando grojimą smulkesnės motorikos įgūdžių reikalaujančiais muzikos instrumentais. Dainuoja (vienas, poroje ar grupėje) sudėtingesnio ritmo, melodijos, platesnio diapazono vienbalses dainas, jas gana tiksliai intonuoja, įsiklausydamas į savo ir draugų dainavimą. Kuria ritminius ir melodinius darinius, improvizuoja ir komponuoja jungdamas kelis atskirus muzikos elementus (melodiją, ritmą, harmoniją, tembrą, tempą ir dinamiką). Pateikia savo muzikinę kūrybą grafiniais ženklais arba naudodamas skaitmenines programas. Kuria garsinius fonus ir perkusinius akompanimentus. Vartoja vis daugiau muzikos sąvokų, sugeba atlikti ir supaprastintu būdu pavaizduoti ketvirtines, aštuntines ir pusines natas bei pauzes. Išklauses muzikos kūrinį trumpai nusako, kodėl kūrinys patiko ir kuo jis įdomus, aptaria, kur ir kada girdi muziką savo aplinkoje, nusako muzikinio kūrinio</p>	

	paskirtį ir kontekstą. Dalinasi įspūdžiais, užduoda klausimus apie matytus koncertus, aptaria atlikėjų ir klausytojų vaidmenis gyvai atliekant muziką.	
Šokio raiška		Vaikas iki 3 metų drąsiai tyrinėja erdvę, juda natūraliai ir spontaniškai, reaguoja į suaugusiojo judesius ir bando juos imituoti. Tyrinėja judėjimo kryptis, atlieka keletą skirtingų judesių stovėdamas vietoje, persikeldamas erdvėje, šoka naudodamas priemones. Atlieka paprastus ratelius ir dainuojamuosius žaidimus, bandydamas nustatyta kryptimi koordinuotai judėti su kitais. Vienu metu judina kelias kūno dalis. Improvizuoja judesiais atliepdamas muzikos nuotaiką ir savybes, kuria, kurį laiką prisimena ir kartoja įvairias dviejų trijų judesių kombinacijas. Skatina vaikus šokti tyloje, kad atsiskleistų jų ritmo suvokimas. 4-6 vaikai metų atpažįsta ir įvardija pagrindinius judėjimo būdus vietoje ir persikeliant erdvėje (pavyzdžiui, šuoliukai, pritūpimai, sukiniiai, paprasti žingsneliai). Ilgainiui vaikai spontaniškus judesius keičia į sąmoningai struktūruotą judesių seką ir judesys tampa šokiu. Pedagogas sudaro sąlygas vaikams žaisti muzikinius žaidimus, eiti ratelius, dainuoti dainas, klausytis muzikos įrašų. Kartu su vaikais žaidžia vaizduojamuosius žaidimus ir nuolat siūlo naujus. Skatina vaikus naudoti natūralius judesius.
2-3 metai	4-5(6) metai	
Tyrinėja ir atranda naujų judesių bei jų derinimo būdų. Judėdamas tyrinėja savo ir kitų vaikų asmenines erdves. Atlieka paprastus ratelius ir dainuojamuosius žaidimus, bandydamas nustatyta kryptimi koordinuotai judėti su kitais. Vienu metu judina kelias kūno dalis. Improvizuoja judesiais atliepdamas muzikos nuotaiką ir savybes, kuria, kurį laiką prisimena ir kartoja įvairias dviejų trijų judesių kombinacijas. Natūraliai ir džiaugsmingai šoka ir individualiai, ir drauge su kitais.	Siūlo naujus šokio raiškos būdus, eksperimentuoja, kaip judesiais galima pavaizduoti įvairias emocijas ir nuotaikas, charakteringus veikėjų judesius. Šoka sudėtingesnius autorinius ir liaudies šokius bei ratelius (tiltelius, grandinėles). Improvizuodamas ir kurdamas kompozicijas perteikia temą, siužetą ar pasirinktą nuotaiką, įtraukdamas šokio judesiui būdingas ypatybes. Padedamas mokytojo grafiškai fiksuoja savo sukurto šokio eigą. Apibūdina savo atlikto, sukurto ar stebėto šokio tempą, nuotaiką, charakteringus judesius, temą. Aiškina, kodėl kitų sukurti šokiai patiko ir kuo jie įdomūs; nusako, kur ir kada mato šokį savo aplinkoje, mokykloje ir už jos ribų, siūlo naujus šokio raiškos būdus, eksperimentuoja, kaip judesiais galima pavaizduoti įvairias emocijas ir nuotaikas, charakteringus veikėjų judesius.	
Dailės raiška		
2-3 metai	4-5(6) metai	Vaikai iki 3 metų spontaniškai tyrinėja mokytojo pasiūlytas vizualines raiškos priemones: jas liečia, judina, brauko, spaudo, tepioja dažais, pirštukais, pastebi pėdsaką, spalvą, liniją, dėmę, pajaučia tekstūrą,
Žaisdamas su erdvinėmis ir grafinėmis priemonėmis bei medžiagomis, tyrinėja ant	Eksperimentuoja sudėtingesnėmis dailės technikomis (gratažas,	

<p>skirtingų paviršių paliktus pėdsakus ar išgautus vaizdus, mėgaujasi skirtingais potyriais.</p> <p>Kuria statinius, lipdinius, keverzones ar „galvakojus“.</p> <p>Grafinius ir erdvinius kūrinius palydi garsais, veiksmiais, sava kalba. Pradeda rinktis jam patrauklias raiškos priemones, medžiagas</p>	<p>monotipija), skaitmeninio piešimo ir kitomis kompiuterinėmis technologijomis. Kuria darbus, pasižyminčius fantastinėmis detalėmis, grafiniais ženklais (skaitmenimis, žodžiais, raidėmis, rodyklėmis). Turi išankstinį kūrybinį sumanymą, nuosekliai bando jį įgyvendinti; įgyvendindamas įvairias idėjas dažniausiai tikslingai pasirenka dailės priemones ir technikas. Kartu su kitais kuria bendrus dailės darbus. Komentuoja ir kitaip reiškia nuomonę apie savo, kitų vaikų, menininkų darbus naudodamas žinomas dailės sąvokas. Gali išvardyti keletą technikų (piešta, fotografuota, tapyta). Samprotauja apie dailės kūrinių paskirtį. Supranta, kad yra skirtingos dailės rūšys.</p>	<p>skirtingų faktūrų medžiagiškumo paviršius. Pedagogas siūlo vaikams geros kokybės minkštų, ryškių dailės priemonių, kad jomis veikdamas vaikas patirtų džiaugsmą. Skatina vaikus pasakoti apie savo piešinį, lipdinį. Stebi vaiko raiškos procesą, randa būdų užtikrinti, kad jis būtų džiaugsmingas ir teikiantis vaikams teigiamas emocijas Siūlo vaikams eksperimentuoti įvairesnėmis priemonėmis ir medžiagomis: molis, vaškas, vilna, šlapias popierius, ir kt.</p> <p>4-6 metų vaikai išbanda, tyrinėja įvairias grafines ir spalvinės raiškos priemones ir medžiagas. Išbanda įvairias priemones, įrankius, technikas (monotipija, gratažą, koliažą) eksperimentuoja su mišriomis technikomis. Pradeda atrasti savo stilių. Išbanda daugiau nei vieną būdą įgyvendinti kūrybines idėjas. Pedagogas sudaro vaikams galimybę kuriant veikti taip, kaip jis to nori. Skatina žaismingai eksperimentuoti linijomis, spalvomis, formomis. Padeda vaikams suprasti, kad iš įvairių medžiagų, buities atliekų galima sukurti originalių, gražių darbų. Drąsina kurti darbelius iš smulkių detalių. Inicijuoja vaikų kūrybinius projektus, skatinančius vaikų kūrybiškumą.</p>
<p>Teatro raiška</p>		<p>Vaikai iki 3 metų pratinasi laisvai ir kūrybingai bendrauti. Žaidžiami sūpavimo, kykavimo, jodinimo, kutenimo, pirštukų žaidimai. Mėgdžioja įvairias išgirstas intonacijas, parodytus veiksmus. Įvairius jausmus, norus rodo judesiais ir veiksmiais. Pedagogas rodo vaikams, kaip galima veikti su daiktai, skatina vaiką pamėgdžioti, atrasti naujų veikimo būdų.</p>
<p>2-3 metai</p>	<p>4-5(6) metai</p>	
<p>Išbanda balso, kūno ir mimikos raiškas ir priemones, siekdamas emocinio poveikio aplinkiniams pasirenka pritarimo sulaukusias raiškas.</p>	<p>Tyrinėja simbolinio personažo esmines savybes, emocijas ir jausmus, juos perteikia charakteringais kūno judesiais, veido išraiškomis, balso intonacijomis.</p> <p>Kuria lėlių, šokio, dramos, operos „spektaklius“ kartu su kitais vaikais, drąsiai improvizuoja „bendradamas“ su jų kuriamais veikėjais; drauge su mokytojais ir vaikais dalyvauja improvizacinio pobūdžio teatralizuotuose</p>	<p>4-6 metų vaikų menami žaidimai labai artimi kūrybinei dramai, juose daug vaidybos elementų. Atlikdami simbolinius vaidmenis, vaikai naudoja išraiškingus kūno judesius, veido mimiką, balso intonacijas, giliai išgyvena kuriamas situacijas ir kartu mokosi tiksliau, aiškiau, autentiškai, kūrybiškai perteikti savo išgyvenimus kitiems vaikams ir artimiems suaugusiesiems Vaidinant stalo, lėlių teatre, pedagogas skatina vaikus vaizduoti realistinį ir fantastinį siužetą, išplėtoti vyksmą</p>

	<p>renginiuose ir juose prisiima skirtingus vaidmenis.</p> <p>Dalinasi savo teatine patirtimi su kitais, apibūdina įsimintinus spektaklio epizodus, teatro formomis perteikiamas idėjas susieja su konkrečiomis gyvenimiškomis situacijomis ir išgyvenimais.</p>	<p>dialogu, monologu, keičiant balso intonacijas. Moko susikurti žaidimo aplinką panaudojant daiktus, drabužius ir įvairius kitus reikmenis. Pratina kūrybingai naudoti žaislus, didaktines medžiagas, knygeles, teatro lėles, skareles, drabužius, namų apyvokos reikmenis. Skatina žaisti, improvizuoti, kurti fantazijos teatrą.</p>
<p>Kūrybiškumas</p> <p>Vertybinė nuostata. Nusiteikęs drąsiai kurti ir autentiškai išreikšti save, noriai tyrinėti naujas idėjas.</p> <p>Esminiai gebėjimai. Pasitelkia patirtį ir vaizduotę, tyrinėja savo ir kitų idėjas, randa būdų ir priemonių parodyti originalumą ir išradingumą įgyvendindamas kūrybinius sumanymus, aptaria tai su kitais.</p> <p>(Ikimokyklinio ugdymo pasiekimų aprašas (2024) p. 22-23)</p>		<p>Vaikai iki 3 metų stebi artimiausią kasdieninę namų, darželio aplinką. Tyrinėja aplinkos objektus ir reiškinius. Analizuoja, lygina, aplinkos, daiktų, objektų formas, spalvas, dydžius, kontūrus. Kuriamas žaismės kontekstas, kuriame daug laisvės vaikų spėliojimams, tyrinėjimams. Spontaniškai tyrinėja raiškos priemones. Judina, teploja, brauko, liečia skirtingas tekstūras, faktūras. Keiverzodami pradeda suprasti rankos judesio ir piešimo priemonės paliekamo pėdsako ryšį.</p> <p>4- 6 metų vaikai individualiai ir drauge su kitais džiaugsmingai tyrinėja spalvinės ir grafinės raiškos galimybes eksperimentuodami su dažais, juos maišydami, žaisdami linijomis, dėmėmis. Drąsinami, palaikomi pedagogo vaikai įgyvendina savo kūrybines mintis ir idėjas, renkasi priemones, įrankius bei technikas grafinei ir spalvinei raiškai, siekia savitai ir detaliam išbaigti savo kūrybinius darbus. Vaikai patiria džiaugsmą kurdami įvairias dvimates ir trimates figūras, objektus ir kompozicijas iš įvairaus dydžio įprastų ir netikėtų priemonių bei medžiagų: kaladėlių, gamtinės medžiagos, buitės rakandų, karštų klijų, antrinių žaliavų, naudodami 3D pieštukus.</p>
2-3 metai	4-5(6) metai	
<p>Pakartotinai sugrįžta prie dominančių raiškos būdų tyrinėjimo.</p> <p>Perkuria patikusius garsus, judesius, veiksmus, vaizdus, atrasdamas naujų derinių. Žaisdamas atlieka įsivaizduojamus menamus veikėjo veiksmus.</p> <p>Rodo susidomėjimą kitų kūryba ir norą veikti kartu su kitais.</p>	<p>Domisi, fantazuoja, užduoda klausimus apie kūrybinę veiklą, išbando įvairias naujas kūrybos priemones, būdus, sritis. Savo kūryboje atkartoja pastebėtus kitų kūrybos elementus. Numato, kaip ir kokiomis priemonėmis sieks kūrybinio rezultato, padedamas sprendžia kūrybinius iššūkius, pagal savo įsivaizdavimą siekia pabaigti kūrybinį darbą, paskatintas jį tobulina.</p> <p>Dalinasi savo kūryba artimoje aplinkoje, pasakoja apie kūrybos procesą, paaiškina, kas jam svarbu ir įdomu, pasako, kam skirti jo paties ir kitų žmonių kūrybos rezultatai.</p>	
<p>Estetinis suvokimas:</p> <p>Vertybinė nuostata. Domisi, gėrįsi, grožisi gamtine ir kultūrine aplinka.</p> <p>Esminiai gebėjimai. Atpažįsta įvairius gamtinės ir kultūrinės aplinkos reiškinius, reaguoja į juos, jaučia, suvokia ir, remdamasis savo supratimu, aptaria estetinius jų ypatumus,</p>		<p>Vaikai iki 3 metų stebi artimiausią kasdieninę namų, darželio aplinką. Tyrinėja aplinkos objektus ir reiškinius. Analizuoja, lygina, aplinkos, daiktų, objektų formas, spalvas, dydžius, kontūrus. Jų estetiniame ugdyme pedagogas veiklose panaudoja vaikų literatūrą, įvairias teatro meno (lėlių, šokio, cirko ir kt.)</p>

<p>dalinasi asmeninėmis estetinėmis patirtimis, džiaugiasi savo ir kitų kūryba. (Ikimokyklinio ugdymo pasiekimų aprašas (2024) p. 17-18)</p>		<p>formas. Pedagogas palaiko ir paskatina kūrybišką vaiko raišką pastebėdamas, įsitraukdamas ir pats ją modeliudamas. Vaikai klausosi mokytojų parinktos įvairių stilių, epochų ir kultūrų muzikos, kad būtų kuriama turtinga muzikinė aplinka ir dedamas pagrindas platesniems muzikiniams pasirinkimams, formuojamas estetikos pojūtis. Muzika taip pat pasitelkiama atsipalaidavimui, aktyvinimui, nusiramimui ir kitokioms nuotakoms reguliuoti. Vaikai klausosi muzikos įrašų ir gyvos muzikos tiek darželyje, tiek už jos ribų, susipažįsta su muzikos klausymo ir dalyvavimo koncerte socialinėmis elgesio normomis.</p>
<p>2-3 metai</p>	<p>4-5(6) metai</p>	<p>4–6 metų vaikų vizualaus pasaulio savybių tyrinėjimą skatina lankymasis meno galerijose, parodose, muziejuose, kokybiškos animacijos, kino žiūrėjimas, patiriant įvairius vaizduojamojo meno stilius, žanrus, formas. Vaikų grafinė ir spalvinė raiška tampa įvairesnė, meninių sąvokų žodynas platesnis, kai pedagogo paskatinti jie stebi, analizuoja, aptaria, grožisi savo, kitų vaikų ir profesionalių menininkų sukurtais kūrinių (grafikos ir tapybos darbai, fotografijos ir kt.); vaikai pažįsta ir patiria teatro meno reiškinius mokykloje ir už jos ribų stebėdami ir dalyvaudami teatro pastatymuose ikimokyklinio amžiaus vaikams: šokio, lėlių, dramos, operos ir kt. Pedagogo skatinami gali dalintis ir reflektuoti savo patirtis. Drauge su suaugusiaisiais vaikai dalyvauja improvizacinio pobūdžio teatralizuotuose renginiuose (tradicinėse šventėse, pasakų vaidinimuose su lėlėmis ir pan. Vaikai skatinami dalyvauti vaidybinėse improvizacijose pasitelkiant savo kūno judesius, muzikavimą, spontanišką dainavimą bei kuriant improvizacinius teatro vaidinimus sau ir draugams.</p>
<p>Emocingai reaguoja girdėdamas garsu, intonacijų sąskambį, stebėdamas savo ir kitų piešinius, paveikslus, šokių judesius, gamtos objektus bei reiškinius. Skirtingai reaguoja į estetinio patyrimo kontrastus (gražu – bjauru; šviesu – tamsu; tylu – garsu). Turi savo nuomonę (patinka, nepatinka) apie savo ir kitų kūrybą bei aplinką. Džiaugiasi, rodo, ką nors sako kitiems apie savo kūrybą.</p>	<p>Įgyvendindamas naujas kūrybines idėjas nebijo eksperimentuoti, laužyti taisykles ir normas, žaismingai stulbinti. Atpažįsta meno paskirtis ir kontekstus, patirtus meno kūrinius susieja su savo asmenine raiška. Pasakoja apie matytus dailės kūrinius, patirtą muziką, vaidinimą, šokį, jų siužetus, veikėjus, nuotaiką; gamtoje ir žmogaus sukurtoje aplinkoje kilusius vaizdinius. Siūlo, kaip savo aplinkoje ir už mokyklos ribų panaudoti tai, kas jam patinka ir priimtina. Vertina savo ir kitų kūrybinę veiklą, pasakydamas vieną kitą argumentą,</p>	

Ugdymo(si) kontekstai.

Universalus dizaino mokymui(si). Kiekvieną vaiką įsitraukti skatina mokytojo pasiūlytų priemonių ir veikimo būdų sukurtos asmeninio pasirinkimo galimybės.

Žaismės. Siekiama paskatinti vaikus žaislingai reikšti savo emocijas patirtis ir išpūdžius kuriant ir įvaldant įvairias žaidimo formas ir būdus. Priimamos „neteisingos“ jų teorijos apie pasaulį, įkvepiančios pratęsti „tiesos“ paieškas.

Kūrybinių dialogų. Kuriama vaizduotė, smalsumą, nuostabą kelianti aplinka, akcentuojanti patį kūrybos procesą. Vaikai išgyvena netikėtumą, kūrybos džiaugsmą ir pasididžiavimą įveikę kūrybinius iššūkius, tuo pačiu metu dalyvaudami tiek vaikų subkultūros, tiek artimiausios ir tolimesnių kultūrų kūrime. Per patirtines kultūrinės veiklas vaikai išbando kūrėjo, atlikėjo, kultūros stebėtojo ir vartotojo vaidmenis.

Ugdymo(si) būdai: imitaciniai, naratyviai bei muzikiniai žaidimai, eksperimentavimas su daiktais, komponavimas ir modeliavimas su skirtingomis medžiagomis, menu kalbų supratimas, jų aptarimas ir pasirinkimas (edukacinės išvykos į Muzikos ir Lėlių teatrą, bendruomenės šventės, respublikiniai ir tarptautiniai STEAM ir kiti projektai).

V. VAIKŲ UGDYMO(SI) PAŽANGA, UGDYMO SI TĖSTINUMAS

Vaikų pasiekimų ir pažangos vertinimas įstaigoje atliekamas pagal aštuoniolika vaiko ugdymo(si) sričių, vadovaujantis kiekvienos srities išskirta esmine nuostata ir esminiu gebėjimu, kuriuos vaikas turėtų įgyti iki 5(6) - erių metų, t.y. per visą ikimokyklinio ugdymo(si) laikotarpį.

Vertinimas pagrįstas ilgalaikiu vaiko stebėjimu ir informacijos iš įvairių šaltinių kaupimu bei jos apibendrinimu. Vaiko veikla stebima jam veikiant natūralioje arba tikslingai sukurtoje situacijoje: žaidžiant, bendraujant, veikiant bendroje grupės veikloje ir kt.

Vertinami konkretaus vaiko pasiekimai ir jo daroma pažanga, lyginant vaiko dabartinius pasiekimus su ankstesniais.

Mokslo metų pradžioje (rudenį, spalio mėn.) ir mokslo metų pabaigoje (pavasari, gegužės mėn.) ikimokyklinio ugdymo mokytoja pildo individualią kiekvieno ikimokyklinio amžiaus vaiko pasiekimų vertinimo lentelę pagal pasiekimų sritis, pasirinktu simboliu pažymėdama pasiektą gebėjimų žingsnį, pateikia trumpą komentarą.

Vaikų ugdymo(si) pažangos pasiekimai kaupiami „Vaiko pasiekimų aplanke“, kuri sudaro vaiko meninės raiškos darbai (dailės darbeliai, žodinė kūryba, užrašytos vaiko mintys), vaiko elgesio faktų analizė (atskirų situacijų pavyzdžiai), nuotraukos, vaizdo įrašai, padėkos, tėvų komentarai ir pateikta informacija.

Ikimokykliniame ugdyme įgytų pasiekimų visuma sukuria prielaidas vaikui sėkmingai ugdytis kompetencijas, numatytas Priešmokyklinio ugdymo bendrojoje programoje. Vaiko priešmokyklinis ugdymas nuosekliai tęsiamas, atsižvelgiant į tai, kurio žingsnio pasiekimus įvairiose pasiekimų srityse jis jau yra įgijęs.

DETALŪS METADUOMENYS	
Dokumento sudarytojas (-ai)	Širvintų rajono savivaldybės administracija
Dokumento pavadinimas (antraštė)	Dėl pritarimo Širvintų r. Musninkų Alfonso Petrulio gimnazijos ikimokyklinio ugdymo programai
Dokumento registracijos data ir numeris	2025-04-16 Nr. 6-64
Dokumento gavimo data ir dokumento gavimo registracijos numeris	-
Dokumento specifikacijos identifikavimo žymuo	ADOC-V1.0
Parašo paskirtis	Pasirašymas
Parašą sukūrusio asmens vardas, pavardė ir pareigos	Živilė Pinskiuvienė Merė
Parašo sukūrimo data ir laikas	2025-04-16 12:57
Parašo formatas	Ilgalaikio galiojimo (XAdES-XL)
Laiko žymoje nurodytas laikas	2025-04-17 00:00
Informacija apie sertifikavimo paslaugų teikėją	EID-SK 2016
Sertifikato galiojimo laikas	2023-04-15 12:57 - 2028-04-13 23:59
Parašo paskirtis	Registravimas
Parašą sukūrusio asmens vardas, pavardė ir pareigos	Gabrielė Morozovaitė Specialistė (administratorė)
Parašo sukūrimo data ir laikas	2025-04-16 12:59
Parašo formatas	Ilgalaikio galiojimo (XAdES-XL)
Laiko žymoje nurodytas laikas	2025-04-16 12:59
Informacija apie sertifikavimo paslaugų teikėją	EID-SK 2016
Sertifikato galiojimo laikas	2023-09-30 14:31 - 2028-09-28 23:59
Informacija apie būdus, naudotus metaduomenų vientisumui užtikrinti	-
Pagrindinio dokumento priedų skaičius	1
Pagrindinio dokumento pridedamų dokumentų skaičius	0
Priedamo dokumento sudarytojas (-ai)	-
Priedamo dokumento pavadinimas (antraštė)	Musninkų gimnazijos ikimokyklinio ugdymo programa 2.docx
Priedamo dokumento registracijos data ir numeris	-
Programinės įrangos, kuria naudojantis sudarytas elektroninis dokumentas, pavadinimas	Elpako v.20250403.1
Informacija apie elektroninio dokumento ir elektroninio (-ių) parašo (-ų) tikrinimą (tikrinimo data)	Tikrinant dokumentą nenustatyta jokių klaidų (2025-04-18)
Elektroninio dokumento nuorašo atspausdinimo data ir ją atspausdinęs darbuotojas	2025-04-18 nuorašą suformavo Gabrielė Morozovaitė
Paieškos nuoroda	-
Papildomi metaduomenys	-